

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Pojetí agresivity u hráčů malého fotbalu

Markéta Jančovičová

vedoucí práce: doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Praha 2017

Prague College of Psychosocial Studies

The concept of aggression by mini football players

Markéta Jančovičová

The Diploma Thesis Work Supervisor: doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Prague 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně. Veškeré použité podklady, ze kterých jsem čerpala informace, jsou uvedeny v seznamu použité literatury a citovány v textu podle normy ČSN ISO 690.

V Praze dne .....

Podpis .....

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala panu Doc. PhDr. Jaroslavu Kořovi za odborné vedení práce, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích vypracování této bakalářské práce.

Anotace:

Bakalářská práce se zaměřuje na pojetí agrese u vybraného vzorku hráčů malého fotbalu. V první části se zaměřuje na definice charakteristických pojmů z oblasti agresivního chování. Popisuje vybrané teorie vzniku agrese a druhy agresivního chování ve sportu. Druhá část práce prezentuje kvalitativní výzkum popisující subjektivní vztah výzkumného souboru k agresivnímu chování během utkání malého fotbalu.

Klíčová slova: agrese, agresivita, hostilita, hra, agrese ve sportu, malý fotbal

Abstract:

This bachelor's dissertation focuses on a concept of aggression on a sample of mini football players. The first part focuses on the definition of characteristic concepts of the aggressive behaviour. The dissertation describes selected theories of aggression and types of aggressive behaviour in sport. The second part presents qualitative research describing subjective relationship of the research group to aggressive behaviour during a mini football game.

Key words: aggression, aggressiveness, hostility, game, aggression in sport, mini football

Obsah

ÚVOD	8
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ A DEFINIC	10
1.1 AGRESE	10
1.2 AGRESIVITA	11
1.3 NÁSILÍ.....	11
1.4 HOSTILITA.....	12
1.5 HRA.....	12
1.6 FOTBALOVÉ UTKÁNÍ MALÉHO FOTBALU	12
2 VYBRANÉ PSYCHOLOGICKÉ TEORIE AGRESE	14
2.1 INSTINKTIVISTICKÁ TEORIE	14
2.2 FRUSTRACNÍ TEORIE.....	15
2.3 TEORIE SOCIÁLNÍHO UČENÍ	17
2.4 INTEGRAČNÍ TEORIE	18
3 AGRESE VE SPORTU	19
3.1 DĚLENÍ AGRESE.....	19
3.2 TYPY A PROJEVY AGRESE VE SPORTU	22
3.3 NÁSILÍ V MALÉM FOTBALU.....	23
4 VÝZKUMNÝ ZÁMĚR	25
4.1 CÍLE PRÁCE	25
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	25
4.3 HYPOTÉZY.....	26
5 METODIKA	27
5.1 METODY VÝZKUMU.....	27
5.2 VÝZKUMNÝ SOUBOR	29
5.3 METODY VYHODNOCENÍ	29
6 VÝSLEDKY	30
6.1 VÝSLEDKY TESTOVÁNÍ TESTU B-D-I.....	30
6.1.1 <i>Výsledky jednotlivých subškál</i>	30
6.1.2 <i>Výsledky celkové složky agrese</i>	33
6.1.3 <i>Výsledky celkové složky hostility</i>	33
6.1.4 <i>Výsledky celého testu B-D-I</i>	34

6.2	CELKOVÉ VÝSLEDKY ROZHOVORŮ.....	34
6.3	POROVNÁVÁNÍ VÝSLEDKŮ TESTŮ B-D-I A ROZHOVORŮ	39
6.4	VÝSLEDKY HYPOTÉZY H1	39
6.5	VÝSLEDKY HYPOTÉZY H2	39
6.6	VÝSLEDKY HYPOTÉZY H3	40
6.7	VÝSLEDKY HYPOTÉZY H4	40
6.8	VÝSLEDKY HYPOTÉZY H5	40
6.9	ZÁVĚR VÝZKUMU.....	40
	ZÁVĚR.....	43
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	46
	PŘÍLOHY	1
	SEZNAM PŘÍLOH.....	1
	PŘÍLOHA Č. I - OBRÁZKY	2
	PŘÍLOHA Č. II - GRAFY.....	2
	PŘÍLOHA Č. III - TABULKY	9
	PŘÍLOHA Č. IV - BUSS – DURKEE INVENTORY VZOR.....	11
	PŘÍLOHA Č. V - BUSS – DURKEE INVENTORY VYPLNĚNÝ.....	14
	PŘÍLOHA Č. VI – PŘIPRAVENÉ OTÁZKY ROZHOVORU S RESPONDENTY	17
	PŘÍLOHA Č. VII – ROZHOVOR S RESPONDENTEM	18

Úvod

O různých projevech agrese a agresivity se ve spojitosti se sportem mluvilo vždy. Nejčastějšími projevy jsou nepovolené zákroky během sportovního utkání, skupinové rvačky, násilí fanoušků na tribunách, agrese zaměřená proti vlastním spoluhráčům i trenérům nebo agrese zaměřená k rozhodčím nebo veřejnosti. I když se společnost snaží snižovat agresivní útoky, toto vše jsou akty, které jsou společností akceptovány a mediálně vyzdvihovány. Ovlivňují je trenéři, kteří agresivní chování podporují nebo i rodiče hráčů, kteří vstupují do hry a agresivními projevy jí narušují. Všechny tyto projevy jsou v dnešní době brány jako naprosto běžné a jako správné. Už jen proto se mi zdá výzkum agresivního chování ve spojitosti se sportem jako zajímavý a přínosný.

Projevy agrese lze pozorovat na každém fotbalovém zápase a mnoho zápasů vyústí v ostrou slovní přestřelku nebo přímou kontaktní potyčku. Během hry vzrůstá napětí enormně rychlou křivkou směrem nahoru. Po hře jsou hráči a protihráči opět v klidném stavu. Proč se tak děje a proč takto zápasy vypadají, se snažím prozkoumat ve své bakalářské práci.

V první kapitole své bakalářské práce *Pojetí agrese u hráčů malého fotbalu*, se budu zabývat vymezením základních pojmů a definic, které souvisí s tématem agrese. V rámci této části se budu snažit prezentovat základní informace a definice o agresivitě, agresi a násilí. Kvůli pochopení souvislostí s chováním sportovce následně popíši základní poznatky o fenomenologickém pojetí hry. Nakonec budu prezentovat přibližný průběh fotbalového utkání, pro seznámení se s pravidly utkání a dokreslení atmosféry.

V druhé kapitole své bakalářské práce se budu zabývat rozborem a porovnáním různých teorií agrese. První teorie, kterou budu prezentovat, bude instinktivistická teorie neboli teorie vrozené agrese, jejímž hlavním představitelem je Konrad Lorenz. Jako druhá bude představena frustrační teorie, která je nejčastěji spojována se jmény John Dollard a Neal Edgar Miller. Předposlední teorie bude uvedena teorie kognitivně sociálního učení Alberta Bandury. Jako poslední část této kapitoly bude rozebrána integrace teorií poslední doby.

Ve třetí kapitole své bakalářské práce budu rozebírat agresivní chování hráčů ve sportovním odvětví a poté specifičtěji během sportovních utkání. Zaměřím se na příčiny agresivního chování během hry a během samotné přípravy hráčů na utkání. Věnovat se budu také projevům agresivního chování hráčů během utkání, a to právě těch, které ho nejvíce ovlivňují. Nakonec přiblížím specifika násilí a agresivního chování u fotbalu pro zlepšení představ a pravidel tohoto sportu.

Ve čtvrté kapitole své bakalářské práce se chci zabývat praktickou částí a v ní konceptuálním rámcem celé práce. Ráda bych představila jakým problémům se bude výzkum věnovat a zaměřím se i na nastínění teoretického rámce této problematiky. Poté stanovím cíle, výzkumné otázky a hypotézy empirického šetření. Stanovené cíle budu porovnávat mezi sebou navzájem a snažit se dokázat jejich důležitost v intelektuální, praktické i personální rovině. Definováním výzkumných otázek budu konkretizovat výzkumný cíl, abych se mohla zaměřit pouze na jeho vybrané části, a ne na celý problém v tomto oboru. Popsáním hypotéz předpokládám tvrzení, která se také budu snažit ověřit během výzkumného šetření. Dále popíši metodologii svého výzkumu. Budu prezentovat výzkumný vzorek, popíši jeho strukturu a důvody, proč jsem zvolila právě takto. Rozeberu výběr metody sběru dat, které jsem vybrala pro tuto bakalářskou práci. Na konci provedu souhrn zjištěných výsledků výzkumné sondy a popíši závěr práce.

1 Vymezení základních pojmů a definic

1.1 Agrese

Termín agrese je odvozen z latinského pojmu *agressio* – útok, výpad. Díky komplexnosti celého významu slova se dá mluvit o celé škále definic napříč všemi různými obory a neexistuje pouze jedna ucelená definice. Termín agrese představuje, *„jednání, při kterém se vytváří úsilí vůči některému objektu, například nepřátelství nebo útočnost se záměrem ublížit“* (Kraus, 2008, s. 29).

P. Hartl a H. Hartlová (2010, s. 18) popisují agresi jako *„útok, útočné či výbojné jednání vůči osobě, předmětu či překážce na cestě k uspokojení potřeby (reakce na frustraci); biologicky jakákoliv fyzická akce nebo hrozba akcí, kterou jednotlivec zmenšuje svobodu či genetickou způsobilost jiného jednatelce“*.

K. Lorenz (2002) [překlad autora této práce] popisuje ve své knize agresi jako útočný instinkt zvířete a člověka, který je nasměrován proti členům stejného druhu.

N. E. Miller (1941) [překlad autora této práce] se svými spolupracovníky tvrdí, že agresivní chování je vyvoláváno hlavně citovými frustracemi v raném dětství a také situacemi, které jedince frustrují v dospělosti. Citové frustrace v raném dětství nazývá N. E. Miller pohotovost k agresi.

Podle I. Čermáka (1999) lidské agresivní chování spočívá v záměrném jednání, které má za cíl ublížit někomu jinému.

L. Valzelli (1981) [překlad autora této práce] pojal pozitivní funkce agrese k ochraně jedince a jeho druhu a nikdy, s výjimkou predátorských aktivit, není určena k destrukci oponenta.

S odlišnou definicí přišel A. Bandura (1978) [překlad autora této práce] který tvrdil, že agresivní chování je takové, které se neslučuje s obecnými sociálními pravidly.

I. P. Slepíčka aj. (2011) zdůrazňuje, že najít jednotnou teorii k vysvětlení pojmu agrese je velice obtížné. Přiklání se k názoru, že agrese znamená určitý způsob konání něčeho nepříjemného někomu jinému. Podle I. P. Slepíčky agrese může mít širokou škálu projevů.

1.2 Agresivita

Pojem agresivita pochází z latinského termínu *aggressivus* - útočný. Podle Defektologického slovníku agresivita znamená „*vlastnost, postoj nebo vnitřní pohotovost k agresi. V širším slova smyslu se takto označuje schopnost organismu mobilizovat síly k zápasu o dosažení nějakého cíle a schopnost vzdorovat těžkostem*“ (Edelsberger aj., 2000, s. 29), proto je agresivita pouze začáteční a pomocná část organismu k agresi.

Agresivita je rys osobnosti, který určuje projevení tendencí k agresivnímu chování. V této spojitosti je agresivita myšlena jako tendence někomu ubližovat (Slaměník a Výrost, 2008).

L. Berkowitz (1989) [překlad autora této práce] pojímá agresivitu jako dispozici k agresivnímu chování. Z tohoto výroku vyplývá, že člověk, který trpí vysokou měrou agresivity, je mnohem lehčeji vyveden z míry a není obtížné ho přimět k agresivnímu chování.

Podle M. Vágnerové (2004) je agresivita tendence k útočnému nebo i násilnému jednání, které se týká druhé osoby nebo okolí.

1.3 Násilí

Podle definice v psychologickém slovníku (Hartl a Hartlová, 2010, s. 333) násilí znamená „*uplatňování síly k překonání odporu, obvykle provázené nepřátelstvím a hněvem*“.

J. R. Meloy (1992) [překlad autora této práce] si nemyslí, že by násilí a agrese byly totožné pojmy. Násilí je podle něj otevřené vyhrožování za použití síly, která zřejmě vyústí v poškození dalšího člověka.

J. Poněšický (2005) tvrdí, že násilí je v širším vymezení okleštění nebo znemožnění seberealizace, která by mohla nastat v podmínkách, které jsou optimální. J. Poněšický podporuje názor, že násilí je zabránění obraně proti nátlaku a frustraci potřeby aktivního sebeprosazování.

Ze sociologického hlediska uvádí A. Sekot (2008) používání nepřiměřené síly, která může souviset se zdrojem nebo příčinou ublížení na zdraví nebo zničení.

1.4 Hostilita

Podle definice v psychologickém slovníku (Hartl a Hartlová, 2010, s. 187) hostilita znamená „*nepřátelství, nenávisť, nevraživost, jež má charakter přetrvávající emoce až k osobnostnímu rysu s tendencemi k agresivnímu jednání*“.

A. Sekot (2008) považuje hostilitu za projev nepřátelství, který vyjadřuje tendence nevstřícného myšlení nebo jednání až k hranicím agrese.

I. Čermák (1999) uvádí ve své knize, že typické pro hostilního člověka je hodnocení dalších jedinců výhradně negativně a kriticky, a tak dává najevo svůj negativní postoj k ostatním.

1.5 Hra

Definice v Masarykově naučném slovníku (1927) tvrdí, že hra znamená činnost, která se koná sama pro sebe, pro libost, která z ní vystupuje, ale která není prostředkem k nějakému vzdělávanému cíli jako práce.

V psychologickém slovníku (Hartl a Hartlová, 2010, s. 187) se hra vymezuje jako jedna ze základních činností, které konají lidé, která je provázena radostí a napětím. Z pravidla jsou jedinci motivováni samotnou hrou. Podle Hartla a Hartlové má hra blahodárny vliv na duševní vývoj a učení.

J. Černý (1968) tvrdí, že hra jako sport bývala v minulosti, v dobách Řeků, spojením a dosažením krásných těl a harmonické jednoty krásného ducha. Je to uměle vytvářená situace, ve které se vždy odehrává setkání. Podle autora knihy je jak předmět hry „*míč*“, tak i fyzikální prostor „*hřiště*“, ve kterém se hráči setkávají, něco, co pro hráče má smysl a oni zde mohou realizovat sami sebe jako hráče, spoluhráče i protihráče.

1.6 Fotbalové utkání malého fotbalu

Malý fotbal vznikl ze zmenšování časoprostorových hranic velkého fotbalu, při kterých se předpokládá vyšší kontakt s míčem, vyšší zapojení hráčů do hry, a hlavně vyšší frekvence obranných a útočných prvků ve hře. Podle mezinárodních pravidel Asociace malého fotbalu České Republiky (2014) fotbalové utkání hrají dva týmy hráčů

v nejvyšším počtu šesti hráčů na hrací ploše, ke kterým se připojí nominovaní náhradníci. Jeden z hráčů musí být označen jako brankář.

Rozhodčí se účastní každého utkání, které řídí a je vybaven neomezenou pravomocí uplatňování sankcí, podle stanovených pravidel. Rozhodnutí rozhodčího jsou konečná. Fotbalového utkání se účastní nejvíce tři rozhodčí, nejčastější formou jsou ovšem dva rozhodčí (Mezinárodní pravidla malého fotbalu, 2014).

Hrací plocha musí být vyznačena viditelnými čarami. V hrací ploše je vyznačeno pokutové území i rohové území. Uprostřed brankového území, také uprostřed brankové čáry, je umístěna branka, která musí být pevně ukotvena.

Hrací doba se skládá ze dvou poločasů po 30 minutách, které jsou přerušeny poločasovou přestávkou. Poločasová přestávka nesmí být delší než 10 minut. Vítězem utkání se stává tým, který dosáhl více branek. Pokud není dosaženo žádné branky nebo oba týmy dosáhnou stejného počtu branek, výsledek utkání je nerozhodný (Mezinárodní pravidla malého fotbalu, 2014).

Nesportovní chování je sankciováno rozhodčím, nepřípustné chování je takové, kdy se hráč chová podle názoru rozhodčího bezohledně, riskantně nebo hraje za použití nepřiměřené síly. Mezi takové zákroky patří např. kopnutí soupeře, skok na soupeře, úder soupeře, odebrání míče soupeři dotykem vlastního těla, plivnutí na soupeře, hraní rukou. Osobním trestem pro hráče může být napomenutí červenou nebo žlutou kartou. Takovéto napomenutí může hráč dosáhnout např. nesportovním chováním, surovými zákroky, soustavným porušováním pravidel, úmyslným opuštěním hrací plochy bez souhlasu rozhodčího, úmyslným nepovoleným zmařením branky soupeři, pohoršující výroky nebo také druhým napomenutím. (Mezinárodní pravidla malého fotbalu, 2014).

2 Vybrané psychologické teorie agrese

2.1 Instinktivistická teorie

Pudy jsou označovány jako vnitřní stavy, které jsou spjaty s fyziologickými tenzemi. Instinkty jsou označovány jako neměnné odpovědi, které jsou geneticky zafixovány. Jsou to stálé vlastnosti, které umožňují lepší vývoj plastičtějších složek. Instinkty jsou považovány za motivační proměnné, které organizují duševní procesy a chování k dosažení určitých cílů. Agrese je tak chápána jako instinktivní chování, které slouží k uspokojení potřeb (Holas, 1970).

Počátkem 20. let přišel S. Freud s novou teorií pudů, do které začlenil i destruktivní, a hlavně agresivní prvky. Sexuální pudy, které vyvolávají vnitřní konflikty a pocity viny, mu přišli stejné, jako pocity hněvu a nepřátelství. Tuto novou teorii vyložil na základě svých klinických zkušeností. S. Freudova pudová přání podle něj obsahují současně sexuální i agresivní prvky. Takto přišel na předpoklad existence neustálého napětí a boje mezi pudem smrti „Thanatos“ a pudem života „Eros“. Pud života je spojený s libidem a sexuálním podtextem. Podle S. Freuda se pudy smrti převážně vyznačují sebedestruktivními tendencemi. Primárně jsou tyto pudy zaměřeny vůči sobě a sekundárně vůči ostatním. Thanatos je příčinou agresivního a ničivého chování jedinců (cit dle Plháková, 2013, s. 434).

Teorie agrese S. Freuda se dá považovat za poslední stupeň vývoje teorie pudů, protože do ní shrnul jeho dosavadní poznatky, které se týkaly agrese. Tvrdil, že agresivní reakce není vyvolána podrážděním, ale je trvale působící silou, která sídlí v samotném organismu jedince. Jedinec je ovládán impulsy, které ničí jeho samotného nebo ostatní. Tyto impulsy nejsou ovladatelné a jedinec jim nemůže zabránit. S. Freudova teorie vychází z dichotomie protichůdných sil. Instinktivistická teorie agrese není zcela přijímána širokou veřejností pro její složitost, ani v psychoanalytickém prostředí, pro překračování rámce biologického uvažování, který není psychoanalytikům vlastní (cit dle Fromm, 1997, s. 17).

Instinktivistická teorie K. Lorenze (2002) [překlad autora této práce] je, podle mého názoru, kladným pohledem na agresivní chování. Autor upozorňuje na pozitivní

stránky lidské agrese. K. Lorenz tvrdí, že sklon k agresi je evoluční výhodou, protože zajišťuje optimální počet jedinců v daném teritoriu.

K. Lorenz (2002) [překlad autora této práce] přikládá velký význam Darwinově teorii, ve které vidí základní poznatky agresivního chování. Autor předkládá přirozenou selekci, ve které se vyskytuje agrese, za důležitý mezník pro vývoj společnosti. K agresi vůči příslušníkovi stejného druhu dochází za předpokladu, že jedinec nemůže svou agresi vynaložit na příslušníka jiného druhu. V tu chvíli hledá jedince, který je nejvíce podobný jeho druhu. Agrese nejčastěji slouží k zachování stejné kategorie jedinců. Vnitrodruhová agrese je života podporující princip. Slouží k vzájemnému vymezení hranic v teritoriu a tak k získání životního prostoru a teritoria. K. Lorenz tvrdí, že únikem před vnitrodruhovou agresí je ritualizace, která slouží k přeorientování agrese. Lidská agrese je ale podle autora nebezpečná a neslouží k přežití společnosti.

Knihy a teorie K. Lorenze se oproti knihám S. Freuda staly mnohem více oblíbené. K. Lorenz oslovuje ve svých publikacích širokou veřejnost, která souhlasí a chce zastávat názor, že lidská agrese je podložena biologickými prvky, které nemůžeme ovládat. K. Lorenz také tvrdí, stejně jako S. Freud, že agresivní pud se sytí nepřetržitě a není bezprostředně výsledkem reakce na vnější podněty. Tato energie se hromadí v nervových centrech a tam, kde se nahromadí velké množství energie, nastane výbuch. Tento výbuch je považován vnějším světem za hydraulický model agresivního chování (cit. dle Fromm, 1997, s. 17).

Podle mě nelze popřít, že existuje biologická podmínka, která ovlivňuje agresivní chování. Vědci tuto část dlouze a často zkoumali a my můžeme najít v odborné literatuře neurologické, fyziologické a dalších důkazy, které tuto domněnku podporují.

2.2 Frustrační teorie

Mezi nejvýznamnější a možná také nejvlivnější teorie agrese patří frustrační teorie. Původní teorie o vzniku agrese z pohledu J. Dollarda aj. (1941) [překlad autora této práce], kteří patřili k představitelům Yaleké univerzity, nám poskytovala jednoznačné tvrzení. Podle této teorie je agrese vždy důsledkem frustrace a zároveň i frustrace vždy vede k určité formě agrese. Až do roku 1941 panovalo přesvědčení o

striktnosti této teorie, dokud ji N. Miller nezmírnil a trochu neupravil. N. Miller přišel s inovací, která měla poskytnout teoriím agresivního chování, agresi jako jednu z možných reakcí na frustraci, ovšem ne jedinou reakci. Opačné tvrzení, že příchodu agrese vždy předchází frustrace, zůstalo nezměněno.

Významná teorie o agresi ve spojitosti s frustrací má své opodstatnění. V jednoduchém cyklu by frustrační teorie vypadala asi jako začarovaný kruh. Frustrace, díky své negativitě, vyvolává negativní emoci, často mluvíme o hněvu, hněv nás takto vede k agresivnímu chování s cílem překonat frustraci. Celý tento akt agresivního chování v nás může vyvolat další negativní emoce, jako je úzkost, a to nás znovu může dovést k agresivnímu chování. Při představování tohoto jednoduchého principu musíme mít na paměti, že tato teorie nemusí platit v každém případě. Proto musíme všechny případy posuzovat individuálně (Čermák, 1999)

V případě agrese vyvolané frustrací je důležitá role racionality, kdy vztek nemusí vždy vést k agresi. Někdy může být situace vyhodnocena jako nepotřebná agrese a agresivní chování nenastane. Naopak pokud je racionalita blokována, může i nízká míra frustrace vést k agresivnímu chování (Slepička, 2011).

Po uvedení teorií nezbytnosti frustrační teorie, A. H. Buss (1961) [překlad autora této práce] přišel s kritikou a popsal ji ve své knize Psychologie agrese. Podle A. H. Busse byla frustrační teorie platná tak před 80 lety, ale v dnešní době je její užitečnost omezená. Agrese nemusí mít přímo určeného předchůdce, stejně jako spoustu dalších naučených odpovědí. Útočná reakce může nastat jednoduše pro obohacení, a ne jen jako odpověď na vyprovokovanou frustrující situaci. Na základech těchto úvah může být frustrační teorie nedostačující. Podle A. H. Busse může být teorie prohlášena jako heuristická a tím pádem jen přibližná a založená na pokusu. Mimo jiné důraz na frustraci vede k nepříznivému zanedbání jiné třídy předchůdců, třeba jako zanedbání instrumentální části agrese. Frustrace je pouze jeden z předchůdců agrese, ale není předchůdce nejmocnější.

Frustrační teorie je důležitá pro pochopení agresivního chování jedince, ale zároveň není komplexní a nemůže vysvětlit vždy všechny situace, kdy se jedinec chová agresivně.

2.3 Teorie sociálního učení

Sociálně kognitivní teorie se zabývá hlavně komplexní psychologickou teorií, která věnuje pozornost i mechanismům, které překračují rámec učení. Odlišuje se od velkého počtu jiných teorií, které se zabývají pouze sociálním učením (Janoušek, 1992).

Teorie sociálního učení byla ze začátku velmi ovlivněna behaviorismem. V těchto teoriích jsou jasně viditelné znaky behavioristického vlivu, jako například velký význam, který je připisován zpevnování. I A. Plháková (2013) bere sociálně kognitivní teorii A. Bandury jako behavioristickou teorii, která bere v potaz i kognitivní a sociální faktory. A. Plháková popisuje, jak pozorování vzorů a modelů u jiných lidí vede ke vzniku subjektivního přesvědčení a očekávání, které se týká efektivnosti důsledků různých aktivit. Díky tomu můžeme říci, že působí kognitivní mechanismy, které zprostředkují vztah mezi reakcí a podnětem. Na stejný princip se odkazují i reklamy. V televizních reklamách zpravidla nakupují krásní, milí, šťastní a úspěšní lidé, kteří představují různé výrobky. Tyto výrobky by měl zákazník chtít vlastnit po jejich vzoru.

A. Bandura (1978) [překlad autora této práce] podle své teorie předpokládá, že agrese je naučená a lidé se rodí bez vytvořených principů agresivního chování. Agresivní chování se teprve postupem času učí. Agresivní jednání si tak osvojujeme během celého života tím, jak se setkáváme s jinými lidmi, kteří nás ho učí. Největší vliv mají na děti dospělí, podle kterých si děti osvojují různé principy agresivního chování. Autor předpokládá, že se dá ovlivnit jednoduchým instrumentálním učením na základě pozitivního posilování. Pokud se agresorovi agresivní chování vyplatí, tak se ho naučí používat v běžném životě frekventovaněji. Stejný případ pozorují i děti a tím se stává jejich chování agresivnější.

A. Bandura (1978) uvádí čtyři základní procesy sociálního učení:

- *Pozornost* zaměřená na jedince, který představuje pozorované chování
- *Zachování* chování jedince v paměti
- *Motivace* ke kopírování chování jedince
- *Reprodukce* chování jedince

J. Janoušek (1992) tvrdí, že teorie A. Bandury začíná přidáváním motivačním zdrojům zápornou zkušenost nebo pobízející navozování. Ve střední fázi je emoční vzrušení i přejímání důsledků. V poslední fázi a výslednou agresi charakterizuje jako jeden z možných důsledků celého cyklu, není to ale jediný možný důsledek. Jako další možné alternativy připouští například závislost, útěk, rezignaci, sebe znecitlivění drogami, úspěchy ve výkonu nebo konstruktivní řešení problému, který nastal.

Teorii observačního učení překládám hlavně proto, že ve sportu se nabízí celá řada situací, kdy se děti mohou učit agresivnímu chování od dospělých a kdy není jednoznačné odlišení povolených zákroků od agresivního chování hráčů. I přes možnost vysvětlení spousty situací pomocí teorie sociálního učení, nelze tak vysvětlit zcela všechny vzniklé situace

2.4 Integrační teorie

Při posouzení těchto teorií agrese lze konstatovat, že je nejvhodnější kombinovat různé odlišné přístupy a pojímat agresi jako komplex genetických předpokladů modifikovaných kulturním a sociálním prostředím.

C. A. Anderson aj. (1995) [překlad autora této práce] tvrdí, že k agresivnímu chování dochází, pokud je osoba, s predispozicemi chovat se agresivně, vystavená situaci, která jeho agresivní chování ještě podpoří. Sociální normy, ovlivňující agresivní chování, mohou být vrozené dispozice, dědičnost, naučené vzorce nebo sociální normy. Podněty vytvářejí prostředí příznivé pro výskyt agrese, ale samy agresivní chování nevyvolávají. Tyto podněty mohou být například bolest, frustrace, porušení norem nebo útok.

Na obrázku č. 1 je názorně vidět propojení biologických a genetických propozic s vlivem sociálního učení a frustrací. Obrázek je spojen navíc s agresí v prostředí sportu, který je nám užitečný k pokračování v ústředním tématu mé bakalářské práce.

3 Agrese ve sportu

3.1 Dělení agrese

Nejzákladnějším rozdělením, které se používá v psychologii, je rozdělení na agresi instrumentální, agresi emocionální a na tyranii a šikanu.

- Díky **instrumentální agresi**, kterou mají lidé naučenou se snaží dosáhnout vnějšího cíle. Instrumentální agrese je předem připravená a promyšlená a je předem používaná jako strategie. To je hlavní rozdíl oproti agresi afektivní, tento typ agrese není doprovázen pocitem zloby a nepřátelskými postoji. Instrumentální agrese je hlavně používána ve sportu (Nakonečný, 1999).
- **Emocionální agrese** se vyznačuje tím, že ji doprovází pocity hněvu, zlosti nebo impulzivity. Většinou je krátkodobá a primitivní. Takové jsou i její typické rysy. Afektivní člověk reaguje na nějaký podnět, který v jedinci vyvolává silný pocit averze. Vyvolává impulzivní reakci v oblasti verbální i neverbální a chybí zde náležitě si ujasnit následky tohoto chování. Emocionální agresivní chování není prostředkem pro získání určitého cíle, tato agrese naplňuje smysl reakce na podnět, který tuto reakci vyvolal, a proto se musí posuzovat rozdílně od instrumentální agrese (Spurný, 1996).
- V poslední době se rozšířilo třetí základní rozdělení agrese o **šikanování, tyranizování a obtěžování**. Tyto druhy agrese spočívají v déle trvajícím, opakovaném ubližování. Typicky se tento typ agrese rozezná podle nerovnoměrnosti moci. Tyran je většinou mnohem silnější než jeho oběť. Díky této nerovnosti se neumí oběť po opakovaných útocích bránit. Bezprostředním cílem šikany je ublížit jinému jedinci. Může mít instrumentální charakter, kdy se tyran snaží obohatit na úkor oběti, například peníze, sex nebo jiné služby (Lovaš, 2008).

Moyer (1992) [překlad autora této práce] uvádí svou klasifikaci agrese. Tato klasifikace je sice starší, z roku 1968, ale pro její úspěšnost je stále populární a citovaná. Moyer vytvořil sedm skupin agrese na základě odlišností v podnětových a fyziologických zdrojích. Tato klasifikace je vytvořena na základě studia zvířat.

- **Predátorská agrese**, která je přirozenou součástí koloběhu života. Takto se označuje agrese zvířete proti své přirozené kořisti. Ve většině případů se jedná o mezidruhovou agresi.
- Vnitrodruhová agrese, která vzniká **mezi samci**. Tento druh agrese slouží k nastolení hierarchie samců ve skupině. Rozčleňují se samci na dominantní a submisivní.
- Agrese, která je **vyvolána strachem**, se vytváří v situacích, kdy není umožněn útek a jedinec je sám ohrožen.
- Mezi různými objekty může být vyvolána **dráždivá agrese**. Moyer předpokládá, že tomuto druhu agrese předchází stresory, jako například hlad, bolest, únava nebo frustrace.
- Agrese, kterou pociťuje matka, pokud je její mládě v ohrožení, je označovaná jako **mateřská agrese**.
- **Sexuální agrese**, je vyvolána stejnými podněty jako sexuální reakce.
- Agrese, která je vyvolávána **obranou teritoria** a objevuje se jako reakce na narušení vymezeného prostoru.

Podle praktického hlediska se dá agrese rozdělit i na fyzickou a verbální a přímou a nepřímou. Čermák (1999) uvádí jako příklady:

- **Přímá a fyzická** – agrese, při které agresor přímo a fyzicky napadne svou oběť, například kopnutí, cloumání.
- **Přímá a verbální** – agrese, při které agresor napadne slovně svou oběť, například nadávky, zesměšňování.
- **Nepřímá a fyzická** – agrese, při které není možné, aby agresor přímo fyzicky napadl svou oběť, například ničení majetku, který patří oběti.
- **Nepřímá a verbální** – agrese, při které není možné, aby agresor slovně napadl svou oběť, například pomluvy, poznámky, žerty. Symbolická agrese je považována jako součást nepřímé a verbální agrese, kdy agresor přemísťuje svou agresi do uměleckých děl.

J. Spurný (1996) uvádí ve své knize další rozdělení agrese:

- **Otevřená a přímá** – agrese, kterou využívá proti jinému jedinci, se kterým má agresor nějaký problém
- **Nepřímá** – agrese, která se vztahuje proti hodnotám, které jsou pro agresora významné
- **Přesunutá** – agrese, kterou si agresor vybije na jiném objektu
- **Imitativní** – agrese, při které agresor napodobuje chování svých předchůdců, jako šikanování nováčků
- **Invertovaná** – agrese, která je směřována proti sobě samému a v extrémních případech vyvrcholí sebevraždou

A. H. Buss (1961) [překlad autora této práce] uvádí ve své knize několik rozřazení agrese. Mezi hlavní rozdělení řadí agresi fyzickou a verbální, přímou a nepřímou, aktivní a pasivní.

- **Fyzická agrese** může být definována jako útok oproti organismu částí těla nebo zbraní. Fyzická agrese je spojována buď s překonáním jedince jako překážky a eliminace nepříjemných podnětů nebo útok, při kterém dochází k vyvolání bolesti nebo zranění. Fyzická agrese se neposuzuje na základě úspěšnosti splnění cíle, ale na základě vyvolávání agresivního chování. **Verbální agrese** se považuje za pomluvy, kritiku nebo verbální násilí. Verbální agrese se dá definovat jako vokální odpověď na nepříjemný podnět jiného organismu. Mezi verbální agresi se řadí odmítání nebo vyhrožování.
- **Přímá agrese** je taková, kdy se agresor přímo střetává se svou obětí. Přímá agrese je například fyzické napadení, bití, kopání nebo také hádky, při kterých agresor začne urážet a ponižovat svou oběť. Jako **nepřímá agrese** se považuje ten typ agrese, kdy není tak jednoduché rozpoznat agresora. Nepřímá agrese se spojuje s tím, jak je oběť poškozena, ne jenom jaká je škoda na vlastnictví oběti. Nepřímá agrese může být jak fyzická, zapálení domu souseda, nebo verbální, rozšiřování pomluv.
- Nejvíce agresivní chování je tehdy, kdy agresor vytváří instrumentální chování, které poškozuje oběť. **Aktivní agrese** spočívá v jasném snažení se o poškození oběti, taková to agrese může být například zabránění dosažení cíle. **Pasivní agresor** zabraňuje probíhajícímu chování oběti. Pasivní agrese není tak obvyklá jako agrese

aktivní, ale také nastává. Agresor v tomto typu agrese bezprostředně nebo přímo neblokuje jednání oběti, ale on sám představuje poškozující podnět.

Pro lepší přehlednost Čermák (1999, s. 11-12) uvádí shrnutou teorii A. H. Bussa do osmi kategorií s přidanými příklady.

1. *„Fyzická aktivní přímá agrese (např. bití)*
2. *Fyzická aktivní nepřímá (např. najmutí vraha)*
3. *Fyzická pasivní přímá (fyzické bránění někomu v dosahování jeho cílů – např. bránění demonstrantům sedět na silnici)*
4. *Fyzická pasivní nepřímá (např. odmítnout splnit požadavky, např. při demonstraci odmítnout uvolnit silnici)*
5. *Verbální aktivní přímá (např. urážet nebo znevažovat někoho)*
6. *Verbální aktivní nepřímá (např. rozšiřování pomluv)*
7. *Verbální pasivní přímá (např. odmítnout s někým mluvit, odpovídat na otázky)*
8. *Verbální pasivní nepřímá (např. nezastat se někoho, víme-li, že je kritizován neprávem)“*

Při pročítání různých rozdělení druhů agresivního chování je opět vidět komplexnost celého pojmu, kdy se zatím různí badatelé neshodli na jedné teorii rozdělení agresivního chování.

3.2 Typy a projevy agrese ve sportu

Co se týče násilí ve fotbalu, bere se přijímání bolesti jako pracovní nasazení. Hráči si sice uvědomují, že zranění je pro ně více nebezpečné, protože díky tomu může skončit celá jejich profesionální kariéra. Pod tlakem okolí ale hrají hru, kde nesmějí dát najevo bolest, musí ji přijmout a nejlépe ukázat, že ostatní nejsou takoví „muži“ jako oni.

K. Young (2000) [překlad autora této práce] popisuje v Příručce sportovních studií čtyři druhy násilí.

1. Kontakt, který je surový a fyzický. V některých sportech jsou takovéto útoky povzbuzovány samotnými trenéry. Jedná se hlavně o vyhrocené nebo takticky

zajímavé situace. Mezi takovéto projevy patří zejména srážení se, narážení bránění v pohybu, obírání o míč. Patří sem i další formy fyzického kontaktu.

2. Násilí, které hraničí s porušováním herních pravidel. Toto chování je tolerováno hráči i trenéry. Patří sem například strkání loktem, boj o kotouč při vhazování.
3. Hrubé porušování pravidel hry, které se považuje již za polokriminální násilí. Takové chování porušuje i právní a společností přijatelné normy. Polokriminální chování ohrožuje fyzicky hráče. Patří sem například kopance, fauly nebo údery do obličeje.
4. Protizákonné chování, které je již kriminální. Takové chování zahrnuje praktiky, které jsou protizákonné a jsou trestně stíhatelné. Tyto zákroky jsou silně odsuzovány mezi hráči. Patří mezi ně například pokusy vážně zranit nebo zabít jiného hráče. Může se tak stát během hry, ale i po skončení hry.

3.3 Násilí v malém fotbalu

V mezinárodně platných pravidlech Asociace malého fotbalu České Republiky (2014) se otázce agrese, násilí a nesportovního chování věnuje pravidlo XII. Agresivní chování se rozděluje do několika kategorií podle následné sankce. O většině sankcí rozhoduje přímo rozhodčí během zápasu. Pokud přestupek hráče není možné sankcionovat z pozice rozhodčího, hráč předchází před disciplinární komisí (Mezinárodní pravidla malého fotbalu, 2014).

Pokud se hráč chová bezohledně, riskantně nebo použije nepřiměřenou sílu v soupeřově pokutovém území, následuje sankce „*přímý volný kop*“. Tuto sankci rozhodčí zvolí při použití následujícího výčtu přestupků: kopnutí nebo pokus kopnout soupeře, podražení nebo pokus o podražení soupeře, skok na soupeře, vražení do soupeře, úder nebo pokus o úder soupeře, strčení do soupeře, odebrání míče dotykem těla soupeře, držení soupeře, odplivnutí na soupeře, úmyslné hraní rukou (Mezinárodní pravidla malého fotbalu, 2014).

Pokud se hráč dopustí přestupků ve vlastním pokutovém území, následuje sankce „*nepřímý volný kop*“. Rozhodčí zvolí tuto sankci při použití následujícího výčtu přestupků: držení míče v rukou déle než 6 sekund, opětovné dotknutí se míče, prvním dotykem rukou míče po vhazování soupeře, hra nebezpečným způsobem, znemožnění

brankáři zbavení se míče. Nepřímý volný kop nastává po přerušení hry a udělení osobního trestu (Mezinárodní pravidla malého fotbalu, 2014).

Pokud se hráč dopustí jednoho z následujících přestupků, rozhodčí sankciuje hráče osobním trestem „*udělení žluté karty*“. Tuto sankci rozhodčí zvolí při použití následujícího výčtu přestupků: nesportovní chování, projevování nespokojenosti nebo protestů, soustavné porušování pravidel, zdržování průběhu hry, nedodržování předepsaných vzdáleností, úmyslné vstupování na hrací plochu nebo úmyslné opuštění hrací plochy bez souhlasu rozhodčího (Mezinárodní pravidla malého fotbalu, 2014).

Pokud se hráč dopustí jednoho z následujících přestupků, rozhodčí je povinen hráče sankciovat „*vyločením*“. Tuto sankci rozhodčí zvolí při použití následujícího výčtu přestupků: surové hraní, hrubé nesportovní chování, plivnutí na soupeře nebo jinou osobu, úmyslné hraní rukou, zastavení možnosti branky soupeře jiným přestupkem, používání urážejících gest, během zápasu je podruhé trestán napomenutím (Mezinárodní pravidla malého fotbalu, 2014).

Disciplinární komise uděluje tresty jednotlivcům i týmům. Účelem disciplinárního řízení je objasnění a spravedlivé posouzení provinění jednotlivců i týmu. Disciplinární řízení se řídí disciplinárním řádem a skládá se z disciplinární komise a předsednictva dané soutěže. Disciplinární komise může udělit následující sankce: peněžní pokuta pro jednotlivce, zastavení závodní činnosti jednotlivce, doživotní vyloučení ze soutěží malého fotbalu, peněžní pokuta pro tým, odečtení bodů v probíhající soutěži, vyloučení družstva z probíhající soutěže, vyloučení družstva ze soutěží malého fotbalu (Disciplinární řád malého fotbalu, 2009).

4 Výzkumný záměr

4.1 Cíle práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je ověřit, zda výzkumnému vzorku hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu se jeví agresivní chování během sportovního utkání jako opodstatněné a důležité. Dalším cílem bude pokusit se přiblížit, jestli agresivní chování respondenti vyhledávají. Jaké jsou názory respondentů, když pozorují spoluhráče v týmu, kteří se chovají agresivně. Budu se snažit popsat situace, kdy se jedinci agresivní chování při zápase vymkne kontrole a on se stane agresivnějším než by chtěl.

4.2 Výzkumné otázky

1. Je vybraný soubor hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu agresivnější než průměrný skóre testu B-D-I?
2. Je agresivní chování pro vybraný soubor hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu při zápase důležité?
3. Pokud se schovají agresivně spoluhráči v týmu, jak se na ně výzkumný soubor hráčů dívá?
4. Jaké podněty vyprovokují výzkumný soubor hráčů k tomu, aby jejich agresivní chování přestoupilo míru agrese, která je přijatelná?

4.3 Hypotézy

H1: Míra agresivity vybraného souboru hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu podle dotazníku B-D-I nebude statisticky vyšší než u průměrného skóru tohoto testu.

H2: Výzkumný soubor hráčů bude připisovat agresivnímu chování během hry velký význam.

H3: Agresivní chování se respondentům vymkne kontrole, pokud do hry zapojí emoce.

H4: Pokud budou agresivní spoluhráči respondenta, respondent nebude toto chování hodnotit pozitivně.

H5: Výzkumný soubor hráčů bude zastávat názor, že agresivní chování při hře je výhodou pro hru.

5 Metodika

5.1 Metody výzkumu

Pro hlubší měření agrese by bylo nejlepší použít projektivní metody, které se více zaměřují na jednotlivé chápání agrese u zkoumaných osob. Kvůli náročnosti sběru dat a problematice při zpracování jsem se rozhodla použít standardizovaný dotazník B-D-I (Buss – Durkee Inventory). B-D-I test používá rozdělených subškál agrese a hostility, které mi dovolují lépe posoudit problematiku agrese u hráčů malého fotbalu v České republice. Standardizovaný dotazník je dostupný v české verzi, ale neexistují na něj normy na českou populaci.

Výhodou standardizovaného dotazníku je jeho snadná a rychlá administrace, která šetří čas a energii spojenou s administrativními úkony. Výhodou se může stát, že pro některé lidi je jednodušší osobní informace zodpovědět v psané formě než při osobním rozhovoru. Tak se můžeme dozvědět i osobní informace, které bychom náročně získávali při řízeném rozhovoru. Nevýhodou standardizovaných dotazníků je nedostatečná introspekce, neporozumění psanému projevu a možnost záměrného zkreslení informací. Pokud jedinec nemá dostatečnou introspekci, může sám sebe neadekvátně ohodnotit a tím pádem zkreslit celkový výsledek dotazníku. Pokud se jedinec pokusí popsat své pocity v psané formě, ne vždy může výsledek odpovídat skutečnosti. Opět může dojít ke zdeformování celkového výsledku. Poslední nevýhodou standardizovaných dotazníků může být fakt, že jedinec může záměrně chtít dotazník vést určitým směrem a výzkumník nemá šanci to rozpoznat. Znovu může docházet k překroucení výsledků.

A. H. Buss a A. Durkee (1957) popisují ve svém článku 8 subškál, ze kterých se skládá celý výsledek agrese a hostility jedince. Mezi druhy agrese patří přímá agrese, nepřímá agrese a slovní agrese. Mezi druhy hostility patří resentment, iritabilita, negativismus a podezřavost. Nakonec byla přidána i škála viny, protože pocit viny se vztahuje k různým subškálám hostility.

Fyzická agrese – fyzické násilí nasměřované proti ostatním. Jako příklad lze uvést zapletení se do rvačky, ale ne cílené ničení předmětů.

Nepřímá agrese – agrese, která prochází oklikou nebo je bezcílná. Chování oklikou, jako jsou např. pomluvy nebo namířené vtipy. Tento typ agrese je nepřímý, protože oběť není přímo atakována, ale nepřímo je to na ni mířeno.

Iritabilita – připravenost vybuchnout s negativním afektem se sebemenší provokací. Iritabilita vyžaduje rychlou vznětlivost, mrzutost, dráždivost a nezdvořilost.

Negativismus – odporující přístup, obvykle zaměřen proti autoritám. Obvykle zahrnuje odmítání spolupráce. Může vést od pasivity k otevřenému rebelství proti pravidlům a konvenci.

Resentiment – závist a nenávist k ostatním. Vyznačuje se pocity zloby na svět.

Podezíravost – projekce hostility do ostatních. Jedná se o nedůvěru až přesvědčení, že ostatní lidé chtějí ublížit.

Verbální agrese – negativní efekt v řeči. Verbální hostilita obsahuje dohadování, křik, řev. Patří sem také výhrůžky, kletby a nadměrná kritika.

Vina – pocity prožívání viny, které jedinec prožívá v situacích, kdy podvádí, ubližuje atp.

Samozřejmě si uvědomuji úskalí testových metod, kdy respondent nemusí vždy odpovídat pravdu, ať už vědomě nebo nevědomě. Téma agrese může být pro některé lidi velmi citlivým a zraňujícím tématem. Kvůli těmto předpokladům přidávám k diagnostickým metodám mé bakalářské práce i hloubkový rozhovor.

R. Švaříček (2007, s. 159) definuje řízený rozhovor jako „*nestandardizované dotazování jednoho účastníka výzkumu zpravidla jedním badatelem pomocí několika otevřených otázek*“. Výhodou rozhovoru je tak zachycení slov dotazovaného jedince v jeho přirozené podobě. Během psychologického rozhovoru se zjišťuje celá řada proměnných, jako je postoj, zkušenosti, motivy, představy hodnocení spokojenost nebo třeba posouzení výkonnosti. Slouží k tomu, abychom se během rozhovoru od respondenta dozvěděli co nejvíce informací (Mikuláščík, 2007).

Já jsem si pro svůj výzkum zvolila polo strukturovaný rozhovor, kdy budu mít předem připravené otázky a témata, od kterých se bude rozhovor vyvíjet. Při polo strukturovaném rozhovoru se nemusí jednat striktně jen o připravené otázky, ale rozhovor se může nechat volně plout. Pokud odpovědi nejsou dostačující, můžeme

použít doplňující otázky, které upřesní dotazovateli mínění respondenta. Není ovšem tak nezávislý jako naprosto nestrukturovaný rozhovor. Při nestrukturovaném rozhovoru můžete mít připravenou jen jednu počáteční otázku, někdy ani to ne. Rozhovor se plynule ubírá určitým směrem, který nemusel být před začátkem rozhovoru jasný. Tohoto se chci při dotazování vyvarovat.

Nevýhodou rozhovoru je, že ne všichni dotazující umí vyjádřit své pocity a myšlenky slovy a pokud ano, neznamená to, že je dotazující pochopí stejně. Stejně jako u otevřených dotazníků může dojít k nechtěnému zkreslení celého výsledku dotazovatelem.

5.2 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor byl vytvořen záměrně. Tvořilo ho 30 respondentů mužského pohlaví, kteří byli aktivními hráči několika týmů 1.A. Hanspaulské ligy v České republice. Minimální věková hranice mužů byla ohraničena plnoletostí a maximální hranicí 35 let. Kritériem pro napsání bakalářské práce bylo sehnat co nejrozmanitější výzkumný soubor v rámci 1. Hanspaulské ligy, co se týče věku, stavu, povolání, hraného postu atd.

5.3 Metody vyhodnocení

Během vyplňování testu B-D-I participanti zaznamenávali své odpovědi do předem připraveného záznamového archu. Záznamový arch i s otázkami je obsažen v příloze č. III. Rozhovory byly zaznamenávány na elektronické zařízení a potom přepsány do elektronické podoby v počítačovém programu MS Word 2010. Ukázka rozhovoru je obsažena v příloze č. V. Naměřené hodnoty jsem zapsala do tabulek vytvořených v počítačovém programu MS Excel 2010. Tyto hodnoty jsem statisticky zpracovala pomocí Studentova t-test (pravostranný test) a uvedla celkový počet, četností, procentuální podíl a rozdíl, směrodatnou odchylku a p hodnotu, pro kterou jsem určila hladinu významnosti 5%. K těmto výpočtům mi stačily klasické matematické funkce v programu MS Excel 2010 a MS Word 2010. Pro názorné ukázání výsledků šetření jsem výsledky zapsala do grafů a tabulek, které jsou obsaženy v přílohách Příloha č. II – Tabulky a Příloha č. I – Grafy.

6 Výsledky

6.1 Výsledky testování testu B-D-I

6.1.1 Výsledky jednotlivých subškál

Prvním měřeným subtestem byla složka fyzické agrese. Maximální dosaženou hodnotou v Buss – Durkee Inventory v subškále fyzické agrese je skór 10. Pokud v testu vyjde skóre vyšší než 5, ukazuje se zvýšená hladina fyzické agrese u tohoto jedince. Celkový výsledek první škály testu Buss – Durkee Inventory s hodnotami průměrného skóru, škály fyzické agrese je znázorněn v následujícím grafu č. 1.

Aritmetický průměr výzkumného souboru je 4,67. Tato hodnota signalizuje, že vybraný soubor hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu není průměrně fyzicky agresivnější, než je skór hodnota výsledků Buss – Durkee Inventory. U hodnot aritmetického průměru není významný statistický rozdíl a fyzická agrese u vybraného souboru hráčů malého fotbalu není v tomto případě nízká oproti normálu. Hypotéza, že soubor respondentů hráčů malého fotbalu je méně fyzicky agresivní oproti normálu, neplatí. Modus hodnota je 4. Hodnota medián je 4,5.

Druhým měřeným subtestem byla složka nepřímé agrese. Maximální dosaženou hodnotou v Buss – Durkee Inventory v subškále nepřímé agrese je skór 9. Pokud v testu vyjde skóre vyšší než 5, ukazuje se zvýšená hladina nepřímé agrese u tohoto jedince. Celkový výsledek druhé škály testu Buss – Durkee Inventory s hodnotami průměrného skóru, škály nepřímé agrese je znázorněn v následujícím grafu č. 2.

Aritmetický průměr výzkumného souboru je 5,32. Tato hodnota signalizuje, že vybraný soubor hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu je průměrně agresivnější, než je skór hodnota výsledků Buss – Durkee Inventory. U hodnot aritmetického průměru není významný statistický rozdíl a nepřímá agrese u vybraného souboru hráčů malého fotbalu není v tomto případě nízká oproti normálu. Hypotéza, že soubor respondentů hráčů malého fotbalu je méně nepřímo agresivní oproti normálu, neplatí. Modus hodnota je 5,5. Hodnota medián je 5,5.

Třetím měřeným subtestem byla složka iritability. Maximální dosaženou hodnotou v Buss – Durkee Inventory v subškále iritability je skór 11. Pokud v testu

vyjde skóre vyšší než 5, ukazuje se zvýšená hladina iritability u tohoto jedince. Celkový výsledek třetí škály testu Buss – Durkee Inventory s hodnotami průměrného skóru, škály iritability je znázorněn v následujícím grafu č. 3.

Aritmetický průměr výzkumného souboru je 4,31. Tato hodnota signalizuje, že vybraný soubor hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu je průměrně méně iritabilní, než je skór hodnota výsledků Buss – Durkee Inventory. U hodnot aritmetického průměru už je vidět statistický rozdíl a iritabilita u vybraného souboru hráčů malého fotbalu je v tomto případě nižší oproti normálu. Hypotéza, že soubor respondentů hráčů malého fotbalu je méně iritabilní oproti normálu, platí. Modus hodnota je 5,46. Hodnota medián je 4,095.

Čtvrtým měřeným subtestem byla složka negativismu. Maximální dosaženou hodnotou v Buss – Durkee Inventory v subškále negativismu je skór 5. Pokud v testu vyjde skóre vyšší než 5, ukazuje se zvýšená hladina negativismu u tohoto jedince. Celkový výsledek čtvrté škály testu Buss – Durkee Inventory s hodnotami průměrného skóru, škály negativismu je znázorněn v následujícím grafu č. 4.

Aritmetický průměr výzkumného souboru je 5,74. Tato hodnota signalizuje, že vybraný soubor hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu je průměrně více negativní, než je skór hodnota výsledků Buss – Durkee Inventory. U hodnot aritmetického průměru není významný statistický rozdíl a negativismus u vybraného souboru hráčů malého fotbalu není v tomto případě nízký oproti normálu. Hypotéza, že soubor respondentů hráčů malého fotbalu je méně negativní oproti normálu, neplatí. Modus hodnota je 8. Hodnota medián je 6.

Pátým měřeným subtestem byla složka resentment. Maximální dosaženou hodnotou v Buss – Durkee Inventory v subškále resentment je skór 8. Pokud v testu vyjde skóre vyšší než 5, ukazuje se zvýšená hladina resentmentu u tohoto jedince. Celkový výsledek páté škály testu Buss – Durkee Inventory s hodnotami průměrného skóru, škály resentmentu je znázorněn v následujícím grafu č. 5.

Aritmetický průměr výzkumného souboru je 3,52. Tato hodnota signalizuje, že vybraný soubor hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu je velmi podprůměrný v hodnotách resentmentu, než je skór hodnota výsledků Buss – Durkee Inventory. U hodnot aritmetického průměru je vidět statistický rozdíl a resentment u vybraného souboru hráčů malého fotbalu je v tomto případě nízký oproti normálu. Hypotéza, že soubor

respondentů hráčů malého fotbalu má menší hladinu resentimentu oproti normálu, platí. Modus hodnota je 1,25. Hodnota medián je 3,13.

Šestým měřeným subtestem byla složka podezřívavosti. Maximální dosaženou hodnotou v Buss – Durkee Inventory v subškále podezřívavosti je skór 10. Pokud v testu vyjde skóre vyšší než 5, ukazuje se zvýšená hladina podezřívavosti u tohoto jedince. Celkový výsledek šesté škály testu Buss – Durkee Inventory s hodnotami průměrného skóru, škály podezřívavosti je znázorněn v následujícím grafu č. 6.

Aritmetický průměr výzkumného souboru je 3,7. Tato hodnota signalizuje, že vybraný soubor hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu je velmi podprůměrný v hodnotách podezřívavosti, ve srovnání se skór hodnotou výsledků Buss – Durkee Inventory. U hodnot aritmetického průměru je vidět statistický rozdíl a podezřívavost u vybraného souboru hráčů malého fotbalu je v tomto případě nízká oproti normálu. Hypotéza, že soubor respondentů hráčů malého fotbalu je méně podezřívavý oproti normálu, platí. Modus hodnota je 2. Hodnota medián je 3.

Sedmým měřeným subtestem byla složka verbální agrese. Maximální dosaženou hodnotou v Buss – Durkee Inventory v subškále verbální agrese je skór 12. Pokud v testu vyjde skóre vyšší než 7, ukazuje se zvýšená hladina verbální agrese u tohoto jedince. Celkový výsledek sedmé škály testu Buss – Durkee Inventory s hodnotami průměrného skóru, škály verbální agrese je znázorněn v následujícím grafu č. 7.

Aritmetický průměr výzkumného souboru je 4,83. Tato hodnota signalizuje, že vybraný soubor hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu není výrazně podprůměrný v hodnotách verbální agrese, než je skór hodnota výsledků Buss – Durkee Inventory. U hodnot aritmetického průměru není významný statistický rozdíl a verbální agrese u vybraného souboru hráčů malého fotbalu není v tomto případě nízká oproti normálu. Hypotéza, že soubor respondentů hráčů malého fotbalu je méně verbálně agresivní oproti normálu, neplatí. Modus hodnota je 5,39. Hodnota medián je 5.

Osmým a posledním měřeným subtestem byla složka pocitů viny. Maximální dosaženou hodnotou v Buss – Durkee Inventory v subškále pocitů viny je skór 9. Pokud v testu vyjde skóre vyšší než 5, ukazuje se zvýšená hladina pocitů viny u tohoto jedince. Celkový výsledek osmé škály testu Buss – Durkee Inventory s hodnotami průměrného skóru, škály pocitů viny je znázorněn v následujícím grafu č. 8.

Aritmetický průměr výzkumného souboru je 4,48. Tato hodnota signalizuje, že vybraný soubor hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu je podprůměrný v hodnotách pocitů viny než je skór hodnota výsledků Buss – Durkee Inventory. U hodnot aritmetického průměru není významný statistický rozdíl a fyzická agrese u vybraného souboru hráčů malého fotbalu není v tomto případě nízká oproti normálu. Hypotéza, že soubor respondentů hráčů malého fotbalu má menší hladinu pocitů viny oproti normálu, neplatí. Modus hodnota je 2,2. Hodnota medián je 4,4.

6.1.2 Výsledky celkové složky agrese

Jednou ze dvou škál Buss – Durkee Inventory je hodnota agrese jedince. Maximální dosaženou hodnotou v Buss – Durkee Inventory v subškálách agrese je skór 31. Pokud v testu vyjde skóre vyšší než 15, ukazuje se zvýšená celková hladina agrese u tohoto jedince. Celkový výsledek agrese jedince testu Buss – Durkee Inventory s hodnotami průměrného skóru, získaný součtem škál fyzické agrese, nepřímé agrese a verbální agrese je znázorněn v následujícím grafu č. 9.

Aritmetický průměr výzkumného souboru je 14,78. Tento výsledek signalizuje, že výzkumný soubor je nepatrně méně agresivní, než je průměrný skór hodnota Buss – Durkee Inventory. U hodnot aritmetického průměru není významný statistický rozdíl a složka agrese u vybraného souboru hráčů malého fotbalu není v tomto případě nízká oproti normálu. Hypotéza, že soubor hráčů malého fotbalu má nižší hladinu agrese oproti normálu, neplatí. Modus hodnota je 10,38. Hodnota medián je 15,01.

6.1.3 Výsledky celkové složky hostility

Druhou ze dvou škál Buss – Durkee Inventory je hodnota hostility jednice. Maximální dosaženou hodnotou v Buss – Durkee Inventory v subškálách hostility je skór 34. Pokud v testu vyjde skóre vyšší než 20, ukazuje se zvýšená hladina hostility u tohoto jedince. Celkový výsledek agrese jedince testu Buss – Durkee Inventory s hodnotami průměrného skóru, získaný součtem škál iritability, negativismu, resentimentu a podezřívavosti je znázorněn v následujícím grafu č. 10.

Aritmetický průměr výzkumného souboru je 17,12. Tento výsledek signalizuje, že výzkumný soubor je poměrně méně agresivní, než je skór hodnota Buss – Durkee Inventory. U hodnot aritmetického průměru je vidět statistický rozdíl a složka hostility u

vybraného souboru hráčů malého fotbalu je v tomto případě nízká oproti normálu. Hypotéza, že soubor hráčů malého fotbalu má menší hladinu hostility oproti normálu, platí. Modus hodnota je 12,14. Hodnota medián je 16,93.

6.1.4 Výsledky celého testu B-D-I

Poslední měřenou hodnotou testu Buss – Durkee Inventory je hodnota celkové agrese jedince. Maximální dosaženou hodnotou v Buss – Durkee Inventory je skór 70. Pokud v testu vyjde skór vyšší než 35, ukazuje se zvýšená celková hladina agrese u tohoto jedince. Celkovým výsledkem Buss – Durkee Inventory je hodnota celkové agrese jedince. Aritmetický průměr výzkumného souboru je 31,89. Tento výsledek vypovídá, že výzkumný soubor je poměrně méně agresivní, než je skór hodnota Buss – Durkee Inventory. U hodnot aritmetického průměru je vidět statistický rozdíl a celkový výsledek testu B-D-I u vybraného souboru hráčů malého fotbalu je v tomto případě nízký oproti normálu. Hypotéza, že soubor hráčů malého fotbalu má nižší hladinu celkové agrese oproti normálu, platí. Modus hodnota není známa. Hodnota medián je 31,75.

Celkové porovnání složek agrese jedince, složek hostility jedince a celkového výsledků testu Buss – Durkee Inventory s hodnotami průměrného skóru je znázorněn v následujícím grafu č. 11.

Celkové porovnání všech subškál testu Buss – Durkee Inventory s hodnotami průměrného skóru je znázorněn v následujícím grafu č. 12 a v tabulce č. 1.

Celkové porovnání celkových naměřených hodnot testu Buss – Durkee Inventory s hodnotami průměrného skóru je znázorněn v následující tabulce č. 2.

6.2 Celkové výsledky rozhovorů

V této části své bakalářské práce budu vyhodnocovat výsledky rozhovorů, které jsem s respondenty uskutečnila. Rozhovory probíhaly v klidném prostředí, kdy respondenti byli informováni, že jejich výpovědi budou součástí mé bakalářské práce. Rozhovory byly nahrávány a poté přepsány do elektronické podoby, aby se snadněji vyhodnocovaly. Respondentům byly položeny následující 4 otázky, na které postupně odpovídali.

1) Mohl bys popsat, jaký význam přisuzuješ agresi ve sportu?

První otázka byla vybrána proto, aby hráči definovali, co pro ně agrese ve sportu znamená. Až na jednoho respondenta všichni odpověděli, že agrese je nedílnou součástí sportu a fotbalu obzvlášť. Odpovědi se v tomto bodě až na tu jednu výjimku shodovaly. V tomto bodě nejčastěji odpovědi vypadaly takto: „*Agrese je určitě nedílnou součástí každého kolektivního sportu, a o fotbale to platí obzvlášť.*“, „*Musíš tam být první. Je to hodně agresivní sport, je to kontaktní. Když nejsi agresivní, tak nejsi úspěšný.*“ nebo „*Agresi ke sportu prostě patří a je důležitá. Kdo je pasivní nevyhrává a nedostane se na špičku, jako my. Kdo řekne opak, lže nebo nebyl na špičce. Považuji agresivitu za stěžejní součást fotbalu a slova úspěch*“. Jedinou výjimkou byla odpověď „*Není pro mne vůbec důležité, naopak bych byl radši, kdyby agrese v zápasech nebyla.*“.

2) Je agresivní chování při zápase pro tebe důležité?

Druhá otázka byla zvolena, abych během ní přišla na to, jak respondenti hodnotí agresi při jejich zápase, v čem jim může pomoci a v čem naopak uškodit. Jakmile agresi obhájili, tak ji všichni rozdělili na dvě skupiny. Nejčastějším rozdělením byla na agresi dobrou a špatnou nebo na agresi zdravou a nezdravou. Všichni až na tu jednu výjimku byli zastánci, že zdravá agresi je potřeba ve všech ohledech. Často agresi přisuzovali schopnost namotivovat se nebo vyburcovat se: „*Jsem více aktivní, nějak víc mě to nakopne. Ne vyloženě že bych jim chtěl ublížit, ale agrese je v tu chvíli strašně důležitá. Snažím se jim to znepríjemnit. To si myslím, že agresivita je dost pozitivní. Znáám spoustu lidí, co jsem je viděl hrát v klidu a nebylo to ani z daleka takové, jako když byli naštvaní.*“ nebo „*Agrese, tak jak jí chápu já, je při zápasech potřeba. Já agresi vnímám jako být zapálený, soustředěný, namotivovaný. To je myslím správná cesta k tomu, aby člověk něčeho v životě dosáhl.*“.

Další schopnost, kterou respondenti agresi přisuzovali, byla ochota jít do soukromých soubojů a také určitá ztráta strachu z bolesti nebo sankcí: „*Pokud se člověk nehecne a nechce protivníka prostě přejet, tak nikdy nepodá tak dobrý výkon, jako když se do zápasu zcela zažere. Člověk prostě musí mít v hlavě jen vidinu vítězství a odhodlání na hřišti nechat úplně všechno.*“ nebo „*Agresivnější hráči mají větší šanci, že se dostanou díky své dravosti k míči. Pokud hráč dokáže svou agresi dobře ovládat, je to pro něj obrovská výhoda.*“.

Schopností agrese je podle hráčů i to, že si tím zajišťují na hřišti respekt od protihráčů: „*Velký. Je potřeba si sjednat na hřišti respekt, pokud se tak nestane, tak můžu od soupeře dostat naloženo. Proto je lepší hned ze startu ukázat svou agresi, aby soupeř viděl, že se má bát a raději si se mnou nic nezačínat.*“ nebo „*Je prostě nezbytné ukázat soupeři, že se mu fyzicky vyrovnáš, nebo dokonce nad ním fyzicky dominuješ, aby měl v hlavě respekt.*“.

Jednou z posledních skupin, kam zdravou agresi hráči zařazovali, bylo to, že je důležité hráči oplatit jeho agresivní chování: „*Agresivní chování nikomu nepomáhá, ale když už do mě někdo jde, tak si to samozřejmě nenechám líbit. Často se ale chovám tak, aby na to doplatil ten druhý a ne já. On si jde sednout a já se mu jdu smát.*“ nebo „*Když se hraje důležitý zápas, soupeř hraje tvrdě i neférově, myslím si, že jsem také agresivní. Víc se soustředím, zapálím pro daný zápas, namotivuji pro vítězství, jenom abych mu ukázal. Poté může docházet v zápalu boje i na osobní souboje, které mohou vypadat agresivně. Důležitá pro mě ale je.*“.

Agresi brali i jako přirozenou součást hry, aniž by se nad ní zastavovali nebo jako něco, co patří ke sportu všeobecně: „*Z vlastní zkušenosti vím, že to bez agrese nejde. K návalu adrenalinu a napětí tam ta agrese prostě patří.*“.

Nezdravá agrese byla přiřazována hlavně k oblasti ublížení na zdraví soupeři: „*Ta špatná je, když se to vymkne kontrole a někdo chce někomu druhému ublížit.*“, nebo „*Agresi tak považuji za velmi důležitou. Samozřejmě se mi pak vůbec nelíbí, pokud to někdo přezene přes rámec pravidel a riskuje zranění protihráče.*“.

Většina respondentů se shodla na tom, že podle nich nezdravá agrese do sportu a hlavně do fotbalu nepatří, hlavně proto, že to je kontaktní sport. Myslím si, že těmito výroky si hráči našli u sebe samých hranici mezi tím, kdy je agrese podle nich velkým přínosem, kdy se stává přítěží a odehrává se mimo pravidla hry. Když jsem s respondenty mluvila, ptala jsem se jich přímo na to, kde zmíněná hranice leží, u většiny z nich trvalo nějaký čas, než byli schopni na otázku odpovědět. Na konci rozhovoru mi několik z nich potvrdilo, že pro ně bylo náročné se nad tímto zamyslet.

3) Co si myslíš, když jsou agresivní tvoji spoluhráči?

Další otázka z rozhovoru byla zaměřena na to, jak se hráči dívají na agresi spoluhráčů. Snažila jsem se zjistit, jestli berou agresi během zápasu jako akt, který je

potřeba pro fotbalový zápas nebo jestli je to jen jejich soukromé agresivní chování, které se snaží podporovat a vnitřně si ho racionalizovat. Samozřejmě jsem se zde setkala opět s několika kategoriemi výsledků. První z nich, ta největší, byla, že hráči podporovali jejich spoluhráče v agresivním chování, ale opět v rámci pravidel hry, aby nezranili protihráče: „*Třeba nějaký šlapák, tak to je zdravá agrese, když chci zabránit gólu. A ta nezdravá, když tam prostě není balón a já na něj běžím a vlítnu tam.*“, „*Je to sice hezký, že mu ukážeš, že ty jsi lepší. Pokud ho máš zranit, tak už to není prostě ten sport a mělo by se to spíše více uklidňovat. Ale pořád vidím, že když je ten tým celkově agresivní, tak je to určitě dobře.*“, „*Pochválím je za to. Nesmí být v týmu slabý kus. Soupeř na to přijde a využije této slabiny. Potom už to neodnese jen ten dotyčný, ale celý tým. Samozřejmě nesmí chtít nikomu přímo ublížit.*“ nebo „*Je to v pořádku, alespoň je pak respektuju. Nesmí však míra agrese překročit agresivní chování. Pořád jsme lidi a tak bychom se měli tak někdy i chovat. I když jsou spoluhráči jako mrtvolky, tak jsem agresivní pak já na ně.*“.

Ukázaly se i odpovědi, kterými hráči podporovali agresivní chování u spoluhráčů, ale neohraničili ho tím, že by je měli zranit fyzicky protihráče: „*Rád to podpořím, když to náhodou někomu ujede, tak se je v tom snažím podporovat. Agresivní chování na hřišti není na škodu. A když za tím stojí celý tým, tak je to jasná známka soupeři, že se má začít bát.*“, „*Jo, určitě jo. Mám takové zkušenosti. Nespravedlivý zápas. Nebylo možný otočit zápas, ale my jsme byli tak naštvaní a šli jsme do toho dost tvrdě, že jsme naprosto nemožný zápas otočili a vyhráli. Ale to bylo agresivita neskutečná.*“ nebo „*Že je to tak dobře, protože je to naše živobytí. Emoce do naší práce patří.*“.

Poslední skupinou odpovědi byly odpovědi, kdy hráči agresi spoluhráčů přímo odsuzovali. Je zajímavé, že agresi spoluhráčů odsuzovali, ale při druhé otázce, odpovídali, že je pro ně agrese v zápase důležitá. Většinou agresi odsuzovali kvůli ztrátě koncentrace a cíle vyhrát: „*Že je to absolutně zbytečný, nehrajeme takovou hru, aby to bylo třeba. Když začnou být agresivní moji spoluhráči, tak tým utrpí kvalita hry a stojí to pak za nic, nesoustředí se prostě.*“ nebo „*Pokud je agresivní můj spoluhráč, tak je to určitě na škodu, to se pak chová jako debil a nedá se s tím nic moc dělat.*“.

4) Kdy se stane, že se ti agrese vymkne kontrole?

Poslední otázka byla zvolena kvůli tomu, že hráči velmi často rozdělovali agresi na zdravou a nezdravou, na dobrou a špatnou. Zajímalo mě, co musí nastat, aby nad sebou hráči ztratili kontrolu a začali se chovat více agresivně, než je podle nich správné. Kdy je ještě agrese únosná, taková, která je podporovaná a kdy už ne. Úplně nejčastějším příkladem vymknutí se kontrole agrese bylo, když pociťovali bezmoc nad rozhodnutím rozhodčího: *„Nejčastěji se mi to stává, když jsme našťvaný z toho, že prohráváme, umocněné špatnými nebo nerovnými rozhodnutími rozhodčího. To jsem pak agresivní hlavně vůči protihráčům a jdu do konfliktů, do kterých bych za normálních situací nešel a občas je mi jedno, jaké následky z toho budou.“* nebo *„Kde je můj tým neprávem poškozen na úkor pravidel. To znamená, že například prohrájeme kvůli rozhodčímu, který pomáhá soupeři, a ještě nás soupeř slovně provokuje, v tuhle chvíli svou agresi asi nepotlačím a řekněme, že málo kdo by to zvládl.“* nebo *„Dalším případem, kdy jsem agresivní až nepřítel je, když našemu týmu křivdí rozhodčí a vyloženě se nám tím vysmívá, protože si je vědom svojí autority při zápase a naši bezmoci s tím cokoliv udělat.“*. Pociťování bezmoci a frustrace z toho, že tým prohrává, se objevovala skoro ve všech uskutečněných rozhovorech.

Dalším příkladem, kdy se agrese vymkne hráčům z kontroly je, pokud jsou agresivní protihráči: *„Stane se to tehdy, když překročí tu sportovní hranici agrese můj soupeř a potom jsem agresivnější než kdokoliv jiný a chci ho zabít. Je mi jedno už jak se vyvíjí zápas a prostě jdu po něm.“* nebo *„Asi tak jednou, když bratra zfaulovali, tak jsem je tam chtěl zmlátit na hromadu. Už to bylo hodně kritický.“*.

Poslední zmiňovanou podmínkou pro vyvolání přehnané agrese je frustrace z prohry: *„Když mi emoce zastíní uvažování a rozum. Lehce se to stane, pokud můj tým prohrává, ale pak taky, když hráči hrají nespravedlivě nebo agresivně proti nám.“* nebo *„Agrese se mi při fotbale vymkne kontrole celkem často a jednoduše, stačí zkazit pár míčů a nadávám úplně na všechno, v tu chvíli mi vadí i to, že na hřišti fouká vítr a svítí sluníčko.“*.

6.3 Porovnávání výsledků testů B-D-I a rozhovorů

Během testování B-D-I dotazníku jsme si ověřili, že výzkumný soubor není agresivnější než průměrný skór. Tím pádem nelze přisuzovat jejich výpovědím menší význam. Výzkumný soubor nebyl ovlivněn vlastní mírou agrese. Až na jeden vzorek, všichni respondenti odpovídali tak, že agrese je pro ně velmi důležitá při zápase. Jak z jejich strany, tak vlastně i ze strany spoluhráčů. Nepřekvapující bylo, že hráči rozdělili agresi na zdravou a nezdravou. Oddělili si tak agresi, která je přípustná a společnost ji toleruje a takovou, která je i pro ně nepřijatelná. Rozdělením si agrese při zápasech se vyvarovali toho, aby byla agrese brána okolím hráčů nepřijatelně.

6.4 Výsledky hypotézy H1

H1: Míra agrese vybraného souboru hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu podle dotazníku B-D-I nebude statisticky vyšší než u průměrného skóru tohoto testu.

K ověření platnosti hypotézy H1: Míra agrese vybraného souboru hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu zjištěná dotazníkem B-D-I není statisticky významně vyšší než u průměrného skóru, na hladině statistické významnosti $\alpha = 0,05$. Míra agrese vybraného souboru hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu se od průměrného skóru statisticky významně neliší.

Tato hypotéza byla ověřena a **přijata**.

6.5 Výsledky hypotézy H2

H2: Výzkumný soubor hráčů bude připisovat agresivnímu chování během hry velký význam.

K ověření platnosti hypotézy H2: Výzkumný soubor hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu v rozhovoru uvedli agresi během zápasu jako signifikantní a důležitou pro fotbalové utkání v malém fotbalu.

Tato hypotéza byla ověřena a **přijata**.

6.6 Výsledky hypotézy H3

H3: Agresivní chování se respondentům vymkne kontrole, pokud do hry zapojí emoce.

K ověření platnosti hypotézy H3: Respondenti v rozhovoru uvedli, že agresivní chování se jim vymkne kontrole, pokud pocítují pocity bezmoci.

Tato hypotéza byla ověřena a **přijata**.

6.7 Výsledky hypotézy H4

H4: Pokud budou agresivní spoluhráči respondenta, respondent nebude toto chování hodnotit pozitivně.

K ověření platnosti hypotézy H4: Respondenti souboru hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu v rozhovoru uvedli, že podporují spoluhráče při zápase v agresivním chování, pokud to nezachází za hladinu agresivního chování, při kterém by mohli zranit protihráče.

Tato hypotéza byla ověřena a **zamítnuta**.

6.8 Výsledky hypotézy H5

H5: Výzkumný soubor bude zastávat názor, že agresivní chování při hře je výhodou pro hru.

K ověření platnosti hypotézy H5: Výzkumný soubor hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu v rozhovoru uvedli, že agresivní chování při hře je pro ně výhodou.

Tato hypotéza byla ověřena a **přijata**.

6.9 Závěr výzkumu

Odpověď na **výzkumnou otázku č. 1:** Je vybraný soubor hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu agresivnější než průměrný skór?

V testu B-D-I se sledovala hladina několika subškál. V subtestech, které měřily fyzickou agresi, negativismus, resentment, podezřívavost, verbální agresi a pocity viny měl výzkumný soubor nižší hodnoty aritmetického průměru. Statisticky byl tento rozdíl

nevýrazný. I tak se ukazuje, že i když respondenti během zápasu používají agresivní a hostilní chování na protihráče, neznamená to, že jsou agresivnější i ve svém osobním životě. Další měřenou hodnotou subtestu byla škála nepřímé agrese. Výzkumný soubor odpovídal tak, že jeho aritmetický průměr byl vyšší, než průměrný skór. Tento rozdíl nebyl opět statisticky významný. Předmětem této práce není zjistit důvod, proč má výzkumný soubor vyšší nepřímou agresi, ale dalo by se předpokládat, že respondenti zažívají během zápasu frustraci z prohry, tím u nich vzniká agrese. Zároveň nechtějí fyzicky napadnout spoluhráče, a tak ventilují agresi jiným směrem. Významný statistický rozdíl se objevil u škály iritability. Výzkumný soubor měl podstatně nižší hodnoty aritmetického průměru než průměrný skór.

Výzkumný soubor v celkové hladině agrese nepřevyšoval průměrný skór uváděný B-D-I. Dokonce výsledky testu uvedly, že aritmetický průměr výzkumného souboru je statisticky významně nižší, než je průměrný skór tohoto testu.

Výzkumná sonda, provedená na vybraném souboru hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu, potvrdila hypotézu H1 a tím odpověděla i na výzkumnou otázku č. 1. Vybraný soubor hráčů 1. pražské ligy malého fotbalu není agresivnější než průměrný skór.

V celém testu byly použity výsledky z americké studie a podle předběžného šetření by bylo potřeba vytvořit validační studii pro Českou Republiku.

Odpověď na **výzkumnou otázku č. 2:** Je agresivní chování pro vybraný soubor hráčů malého fotbalu při zápase důležité?

Ze záznamu výpovědí je zřejmé, že pro respondenty je agresivní chování během hraní zápasu malého fotbalu velmi důležité. Důvody, proč je pro respondenty agrese důležitá, se lišily a daly se zařadit do různých kategorií. Respondenti uváděli příklady, proč je určitý typ agrese zdravý a jiný nezdravý. Mezi tu zdravou agresi zařazovali hlavně schopnost namotivovat se pro lepší výkony, ztráta strachu z bolesti, zajištění si respektu od protihráčů, možnost oplatit agresivní chování protihráčům nebo jako přirozená součást hry. K nezdravé agresi přiřazovali hlavně souboje, ve kterých hrozí zranění protihráče. Takovou agresi považovali za nepřijatelnou.

Odpověď na **výzkumnou otázku č. 3:** Pokud se chovají agresivně spoluhráči v týmu, jak se na ně výzkumný soubor hráčů dívá?

Během odpovídání respondentů na tuto otázku nedocházelo ke kategorizaci odpovědí, jako tomu bylo v předchozím případě, ale respondenti se téměř jednoznačně shodli nad jednou odpovědí. Respondentům byla pokládána otázka, kdy měli odpovídat na to, co si myslí, když jsou agresivní jejich spoluhráči během zápasu. Většina respondentů podporovala agresivní chování spoluhráčů, pokud zůstalo v rámci zdravé agrese, část odpovědí podporovala agresivní chování i za hranicemi zdravé agrese. Jen několik odpovědí, které jsem zaznamenala, se týkaly neakceptování agresivního chování na straně spoluhráčů. Zajímavé je, že takto odpovídali i hráči, kteří u sebe samotného agresivní chování podporovali, připadalo jim důležité.

Odpověď na **výzkumnou otázku č. 4**: Jaké podněty vyprovokují výzkumný soubor hráčů k tomu, aby jejich agresivní chování přestoupilo míru agrese, která je přijatelná?

Na poslední výzkumnou otázku odpověděli respondenti v poslední položené otázce, na kterou jsem se respondentů ptala. Odpovědi, které se týkaly hranice, kdy respondenti ztratili kontrolu nad svým agresivním chováním, se spojovaly hlavně v oblasti bezmoci oponovat rozhodčímu, díky jeho postavení, frustrace z prohry a oplácení agresivního chování protihráčům.

Zaujalo mě několik odpovědí, které potvrzovaly mou předešlou myšlenku, že agresivní chování ve sportech je značně podporováno jak ze strany rodičů hráčů, tak ze strany trenérů. Pokud trenéři a rodiče sami učí děti už od malička, aby se agresivními staly, tak jim musí připadat normální chování, které se na hřišti akceptuje. Proč tedy je agresivní chování společností sankcionováno, ale ve sportech je akceptováno a navíc ještě mediálně podporováno? „*Je to pro mě důležité a většinou se stává jeho součástí. Je to pro mě důležité, protože se tak dokážu namotivovat do hry a dokážu zastrašit soupeře. Už trenéři v dětské přípravce nás vedli k tomu, abych se agresivně k protihráčům choval.*“ nebo „*Převážně ve chvíli, když prohráváme, nebo když se nedaří. To frustrace dosáhne vrcholu a dokážu být hodně agresivní. Také ve chvíli kdy je někdo agresivní vůči mně – nenechám se a vrátím mu to. Učili mě to tak trenéři už do mala*“.

Závěr

V první kapitole své bakalářské práce jsem se zabývala vymezením základních pojmů a definic. Tyto definice mi přišly jako stěžejní pro porozumění tématu a jako nejdůležitější z předem prostudované literatury, která souvisela s tématem mé bakalářské práce. Přehled definic a pojetí těchto pojmů jsem uváděla hlavně z pohledu autorů vybraných teorií agrese, které jsem uvedla níže v kapitole druhé.

V druhé kapitole své bakalářské práce jsem se zabývala představením a porovnáním vybraných teorií agrese. Porozumění teoriím agrese mi přijde jako rozhodující při snaze pochopit vybranou látku. Jako první jsem představila instinktivistickou teorii agrese. Uvedla jsem poznatky S. Freuda a K. Lorenze. Prezentovala jsem rozdíly mezi těmito teoriemi a představila jsem názor E. Fromma, proč byla teorie S. Freuda nepřijímána veřejností a proč byla pro veřejnost přijatelnější teorie K. Lorenze. Druhou vybranou teorií byla frustrační teorie. V části o frustrační teorii jsem předložila nejdříve pojetí agrese J. Dollarda a poté jsem seznámila čtenáře s teorií N. Millera. Vysvětlila jsem i pojetí P. Slepíčky; a nakonec jsem podala vysvětlení A. H. Busse, proč je frustrační teorie nesprávná. Třetí představenou teorií byla teorie sociálně kognitivní. Hlavním představitelem, u kterého jsem se snažila uvést základní myšlenku, byl A. Bandura. Poslední teorií byla integrace těchto teorií. Zobrazení této idey jsem se snažila skrz poznatky C. A. Andersona. Pro přehlednost jsem prezentovala obrázek P. Slepíčky, který názorně ukazuje integraci teorií přímo v oblasti sportu.

Ve třetí kapitole své bakalářské práce jsem se zabývala představením agrese ve sportu. V první části této kapitoly jsem sdělila rozdělení agrese podle M. Nakonečného a L. Lovaše, podle kterých jsem agresi rozdělila na základní druhy. Další představenou teorií dělení agrese byla Moyerova klasifikace. Z praktického hlediska dělil agresi I. Čermák. V myšlenkách J. Spurného je ukázána úplně nová představa druhů agrese. Předposledním uvedeným druhem agrese bylo rozdělení podle A. H. Busse, které I. Čermák rozvinul do 8 kategorií a přidal příklady, které jsou v práci také uvedeny. Další částí této kapitoly jsem představila typy a projevy agrese ve sportu. V této části jsem popsala myšlenky K. Younga o závažnosti činu. V poslední oddíle jsem seznámila čtenáře s příklady násilí v malém fotbalu spolu se sankcemi, které může rozhodčí za takové porušení pravidel udělit.

Čtvrtou kapitolou ve své bakalářské práci otevírám část, kterou bych nazvala empirickou. Nejdříve jsem popsala výzkumné cíle, kterých jsem chtěla během empirické části dosáhnout. V další pasáži jsem udala 4 základní výzkumné otázky, na které jsem hledala odpověď a snažila jsem se je zodpovědět v pozdějších kapitolách. V posledním díle této kapitoly jsem předložila 5 základních hypotéz, které jsem si předem připravila. V hypotézách jsme uvedla tvrzení, na která jsem se snažila nalézt odpovědi během výzkumného šetření.

V páté kapitole své bakalářské práce jsem se zabývala hlavně metodikou výzkumné sondy, kterou jsem později realizovala. V první části jsem prezentovala metody výzkumu, podrobně jsem popsala Buss – Durkee Inventory, který jsem poté předkládala respondentům k vypracování. Představila jsem i výhody a nevýhody tohoto dotazníku. Jelikož součástí mého výzkumného šetření byl rozhovor s respondenty, uvedla jsem následně výhody i nevýhody kvalitativních rozhovorů. Popsala jsem výzkumný soubor, kterého se týkalo výzkumné šetření. Poslední částí byly představeny metody vyhodnocování, které jsem během hodnocení výsledků použila.

Šestá a také poslední kapitola mé bakalářské práce se zabývala vyhodnocením výsledků výzkumné sondy, kterou jsem představila v kapitolách výše. V první části této kapitoly jsem se zabývala hlavně výsledky testu B-D-I. U každého výsledku jsem udala aritmetický průměr, hodnotu modus, hodnotu medián a jak se tyto hodnoty statisticky vztahují k celkovým výsledkům. Ve druhé sekci této kapitoly jsem se zabývala výsledky rozhovorů, které jsem uskutečnila s respondenty. Postupně jsem předkládala citované výroky respondentů a odpovídala v nich na jednotlivé otázky, které jsem jim během rozhovoru položila. Ve třetím úseku této kapitoly jsem se zabývala porovnáním výsledků testu Buss – Durkee Inventory a uskutečněných rozhovorů. Dále jsem se snažila potvrdit nebo vyvrátit hypotézy, které jsem si položila v minulé kapitole. Ve svém výzkumném šetření jsem 4 hypotézy přijala a jednu zamítla. V části závěr výzkumu jsem se zabývala hlavně souhrnem naměřených hodnot Buss – Durkee Inventory a odpovídáním na výzkumné otázky.

Výsledným zjištěním výzkumné sondy bylo, že výzkumný soubor, považuje agresivní chování během hry jako jednu ze základních hracích metod. Tato metoda pomáhá hráčům dosáhnout vítězství, i když se při hře chovají agresivně. Důležitou

otázkou proto vyvstává, jak takovému chování předcházet. Společnost agresivní chování sankciuje peněžitými pokutami nebo odnětím svobody. Rozdíl je snad jen ve sportu, kde se agresivní chování akceptuje, a ještě je podporováno. Domnívám se, že je to tím, že lidé berou sport jako agresivní záležitost, a tak není nutné ho prozkoumávat, hledat příčiny, projevy a důsledky tohoto agresivního chování. Co ale jak agresivní chování dopadá na psychiku hráče? Takových to otázek může být daleko více. Myslím si, že domněnka, že sport agresivní má být, je mylná a měla by se podrobněji prozkoumat.

Seznam použité literatury

1. BANDURA, A. 1978. Social learning theory of aggression. *Journal of Communication*, Vol. 28, p. 12-29. DOI: 10.1111/j.1460-2466.1978.tb01621.x
2. BANDURA, A., Walters, R. H. 1977. Social learning theory. *Englewood Cliffs*, N. J: Prentice Hall.
3. BERKOVITZ, L. A., 1989. Frustration-aggression hypothesis: Examination and reformulation. *Psychology Bulletins*, 106(1), 59.
4. BUSS, A. H. The psychology of aggression. 1961. New York: Wiley. *Department of Psychology*. University of Pittsburg, Pittsburgh. PA. p. 307.
5. ČERMÁK, I. 1995. Princip specifičnosti při studiu agrese. *Československá psychologie*, č. 39, s. 117-125.
6. ČERMÁK, I. 1999. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta. s. 11-13. ISBN 8090261418.
7. EDELSBERGER, T. SOVÁK, M. a EDELSBERGER, L., eds.. 2000. *Defektologický slovník*. 3. uprav. vyd. Jinočany: H & H. s. 29. ISBN 80-86022-76-5.
8. FROMM, E. 1997. *Anatomie lidské destruktivity: Můžeme ovlivnit její podstatu a následky?*. Přeložil Bedřich Placák. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. *Psychologie P*, sv. 7. 520 s. 17. ISBN 80-7106-232-4.
9. HARTL, P. a HARTLOVÁ H. 2010. *Velký psychologický slovník*. Ilustrace Karel Nepraš. Praha: Portál. s. 18, 187, 333. ISBN 978-80-7367-686-5.
10. HOLAS, E. 1970. *K psychologii agrese, potřeb a zobecňování*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
11. JANOUŠEK, J. 1994. Sociálně kognitivní teorie Alberta Bandury. *Československá psychologie*. č. 36 (5). s. 385-389. ISSN 0009-062X.

12. KRAUS, J. 2008. *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*. Praha: Academia. s. 29. ISBN 978-80-200-1415-3.
13. LORENZ, K. 2002. *On aggression*. Translation Marjorie Kerr WILSON . London: Routledge. Routledge classics. ISBN 0-415-28319-1.
14. LOVAŠ, L. 2008. Agrese. In J. Výrost, a I. Slaměník, ed., *Sociální psychologie*. Praha: Grada Publishing. ISBN: 978-80-247-1428-8.
15. Masarykův slovník naučný. 1927. *Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí*. Díl III. H-Kn. Praha: Československý Kompas.
16. MELOY, J. R., 1992. Violent attachments. 27. 365 pp. *Northvale*, NJ: Jason Arosen, Inc.
17. Miller, N. E., & Dollard, J. 1941. Social learning and imitation. *New Haven*, CT: Yale University Press.
18. NAKONEČNÝ, M. 1999. *Sociální psychologie*. Praha: Academia. s. 121-130, 234. ISBN 80-200-0690-7.
19. PETRUSEK, M. 1996. Agrese. In Maříková, H., Petrusek, M., Vodáková, A., et al. *Velký sociologický slovník: I. svazek A-O*. 1. vyd., s. 747. Praha: Karolinum.
20. PLACHÝ, A. 2011. *Pravidla fotbalu malých forem a pedagogicko-organizační manuál*. Praha: Olympia, ISBN 978-80-7376-312-1.
21. PLHÁKOVÁ, Alena. 2004. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, ISBN 80-200-1086-6, s. 434.
22. PONĚŠICKÝ, J. 2005. *Agrese, násilí a psychologie moci*. Praha: Triton, ISBN 80-7254-593-0.
23. SEKOT, A. 2008. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada, Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2562-8.

24. SPURNÝ, J. 1996. *Psychologie násilí: O podstatě násilí, jeho projevech a způsobu psychické obrany proti němu*. Praha: Euroregion.
25. VÁGNEROVÁ, M. 2004. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Marie Vágnerová. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál. ISBN 80-7178-802-3.
26. VAZELLI, L. 1981. *Psychology of Aggression and Violence*. New York: Raven Press.
27. VÝROST, J. a SLAMĚNÍK I. 2008. *Sociální psychologie*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1428-8, s. 271.
28. YOUNG, K. 2000. *Sport and Violence*. Handbook of Sport Studies. London: Sage. p. 382 – 409. ISBN 9780761949497.
29. ŠVARŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. s. 159. Praha: Portál, ISBN 978-80-262-0644-6.
30. MIKULÁŠTÍK, Milan. 2007. *Manažerská psychologie*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, Manažer. ISBN 978-80-247-1349-6.

Internetové zdroje

1. *Mezinárodní pravidla malého fotbalu*. In: malyfotbal.cz [online]. ©2014, 17.10.2014 [cit. 2.7.2016]. Dostupné z: <http://www.malyfotbal.cz/docs/mezinrodn-pravidla-malho-fotbalu.pdf>
2. ANDERSON, C. A., DEUSER, W. E., a DENEVE, K. M., [online]. ©1993, 17.3.1995 [cit. 26.10.2016] *Hot temperatures, hostile affect, hostile cognition, and arousal: Tests of general model of affective aggression*. Personality and Social Psychology Bulletin, 21, 424-448. Dostupné z: <http://www.psychwiki.com/dms/other/PSY307Aggression/PDF'ed%20articles/Anderson1995.pdf>
3. *Disciplinární řád malého fotbalu*. In: mlmf.cz [online]. ©2009, 20.2.2009 [cit. 26.10.2016]. Dostupné z: http://www.mlmf.cz/docs/MLMF_CZ_Disciplinari_rad.pdf

4. Buss AH, a Durkee A. [online]. 1957, [cit. 26.10.2016] *An inventory for assessing different kinds of hostility*. J. Consult. Psychol. 21, 343–348. doi:10.1037/h0046900. Dostupné z: <http://sci-hub.cc/10.1037/h0046900>

Přílohy

Seznam příloh

PŘÍLOHA Č. I - OBRÁZKY	2
Obrázek 1. Agrese ve sportu	
PŘÍLOHA Č. II - GRAFY.....	2
Graf č. 1. Výsledné hodnoty škály fyzické agrese	
Graf č. 2. Výsledné hodnoty škály nepřímé agrese	
Graf č. 3. Výsledné hodnoty škály iritability	
Graf č. 4. Výsledné hodnoty škály negativismu	
Graf č. 5. Výsledné hodnoty škály resentimentu	
Graf č. 6. Výsledné hodnoty škály podezřívavosti	
Graf č. 7. Výsledné hodnoty škály verbální agrese	
Graf č. 8. Výsledné hodnoty škály pocitů viny	
Graf č. 9. Výsledné hodnoty agrese jedince	
Graf č. 10. Výsledné hodnoty hostility jedince	
Graf č. 11. Celkové porovnání všech subškál	
Graf č. 12. Celkové porovnání složky agrese jedince, složky hostility jedince a celkového výsledku testu BDI	
PŘÍLOHA Č. III - TABULKY	9
Tabulka č. 1. Výsledky naměřených hodnot v jednotlivých subtestech	
Tabulka č. 2. Výsledky celkových naměřených hodnot	
PŘÍLOHA Č. IV - BUSS – DURKEE INVENTORY VZOR	11
PŘÍLOHA Č. V - BUSS – DURKEE INVENTORY VYPLNĚNÝ	14
PŘÍLOHA Č. VI – PŘIPRAVENÉ OTÁZKY ROZHOVORU S RESPONDENTY	17
PŘÍLOHA Č. VII – ROZHOVOR S RESPONDENTEM.....	18

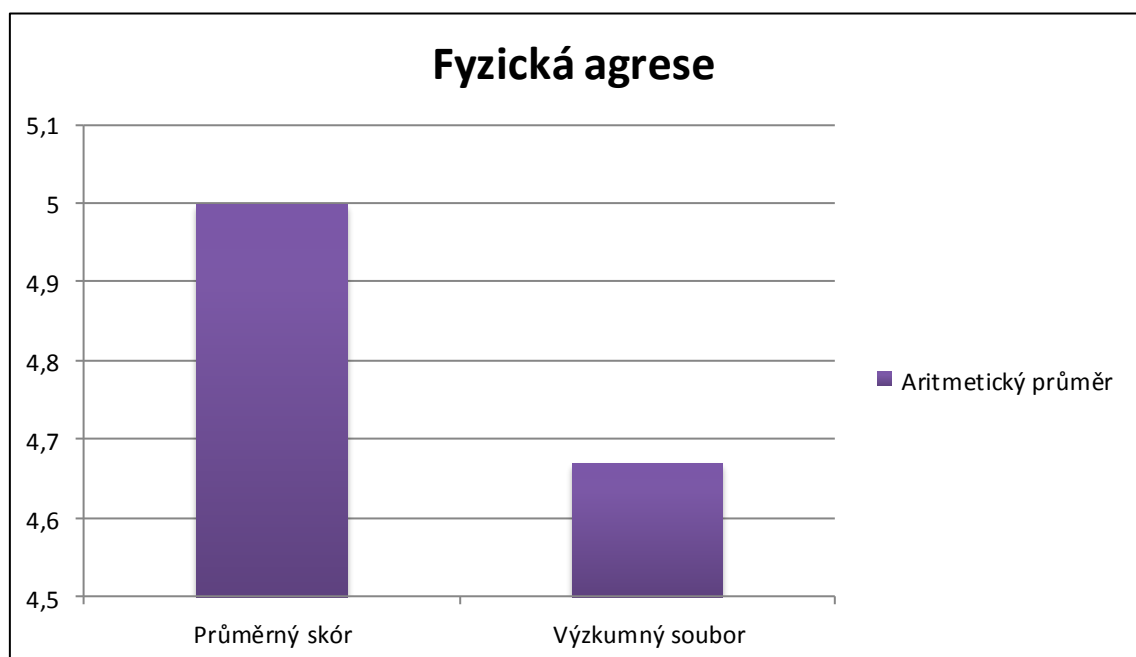
Příloha č. I - Obrázky

Obrázek 1. Agrese ve sportu (Slepička, 2009)

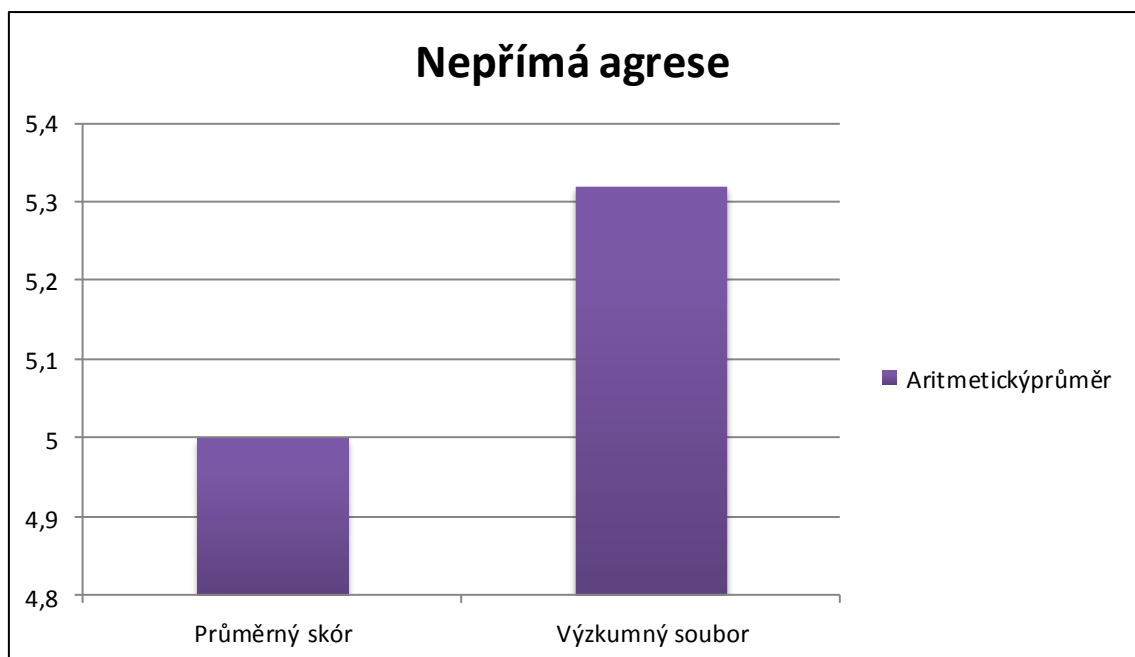

Příloha č. II - Grafy

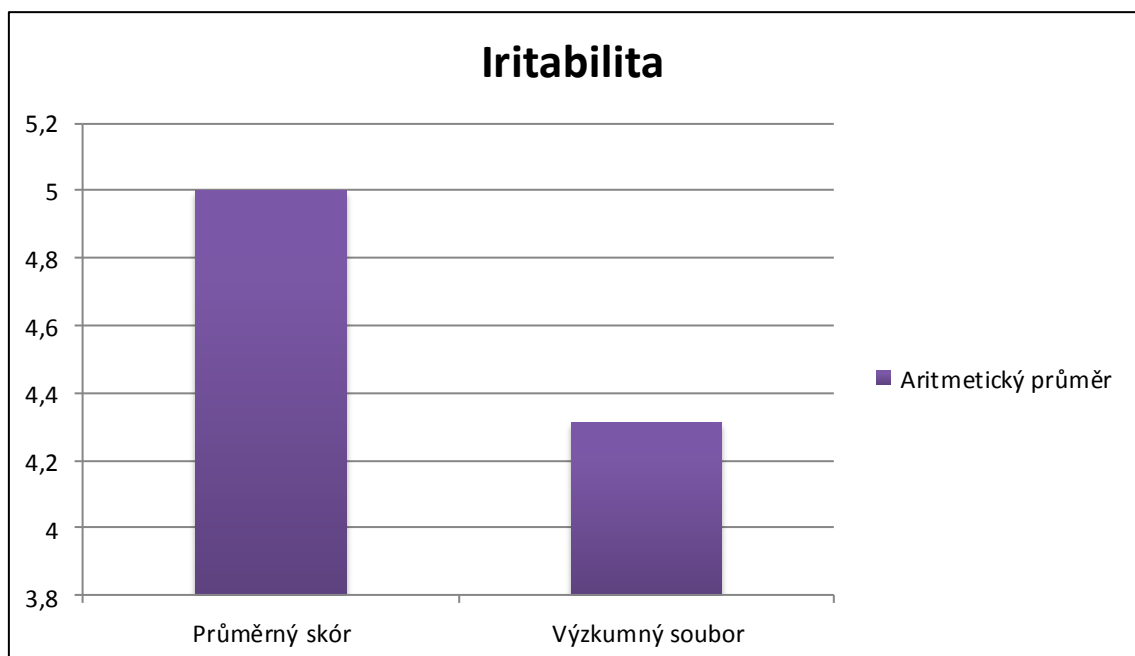
Graf č. 1. Výsledné hodnoty škály fyzické agrese

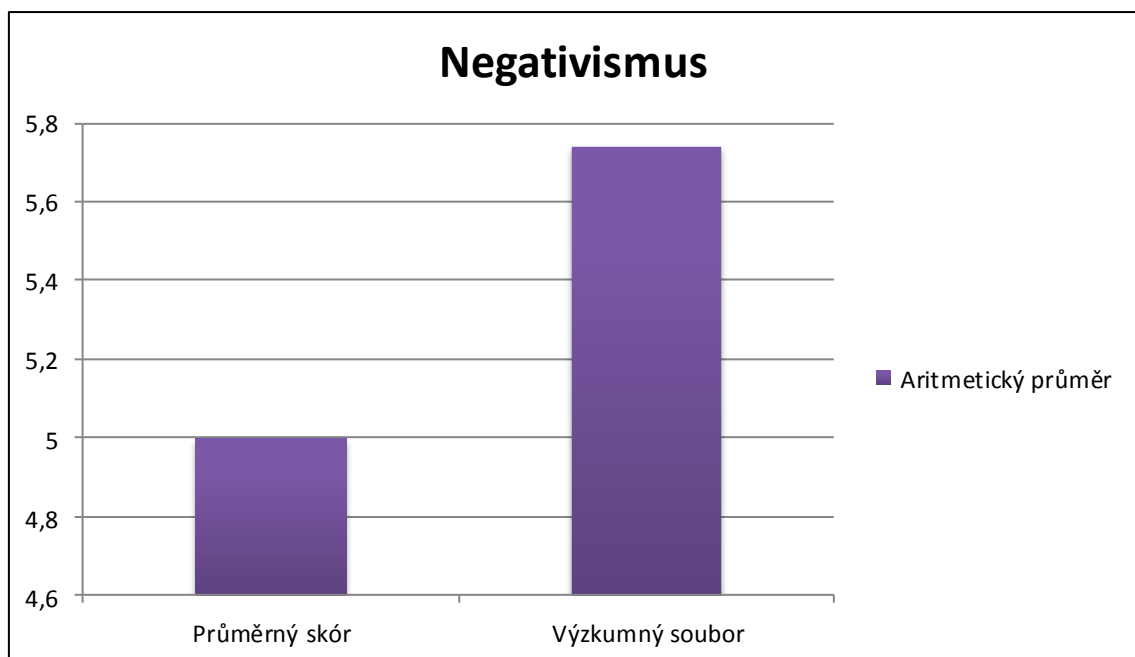
Graf č. 2. Výsledné hodnoty škály nepřímé agrese

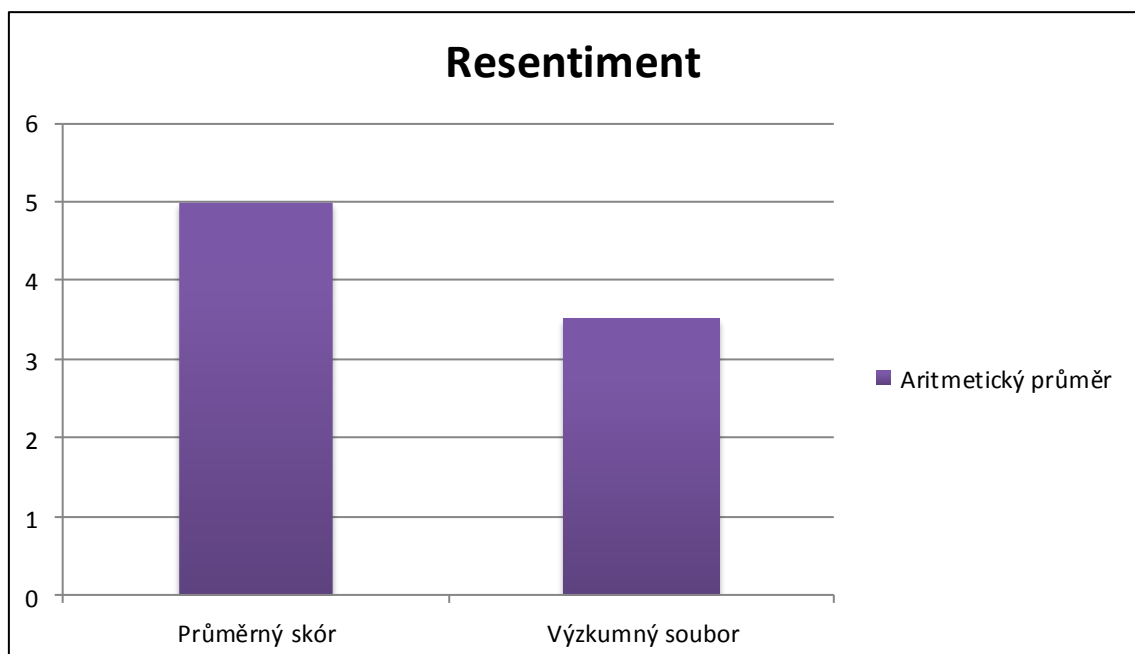
Graf č. 3. Výsledné hodnoty škály iritability

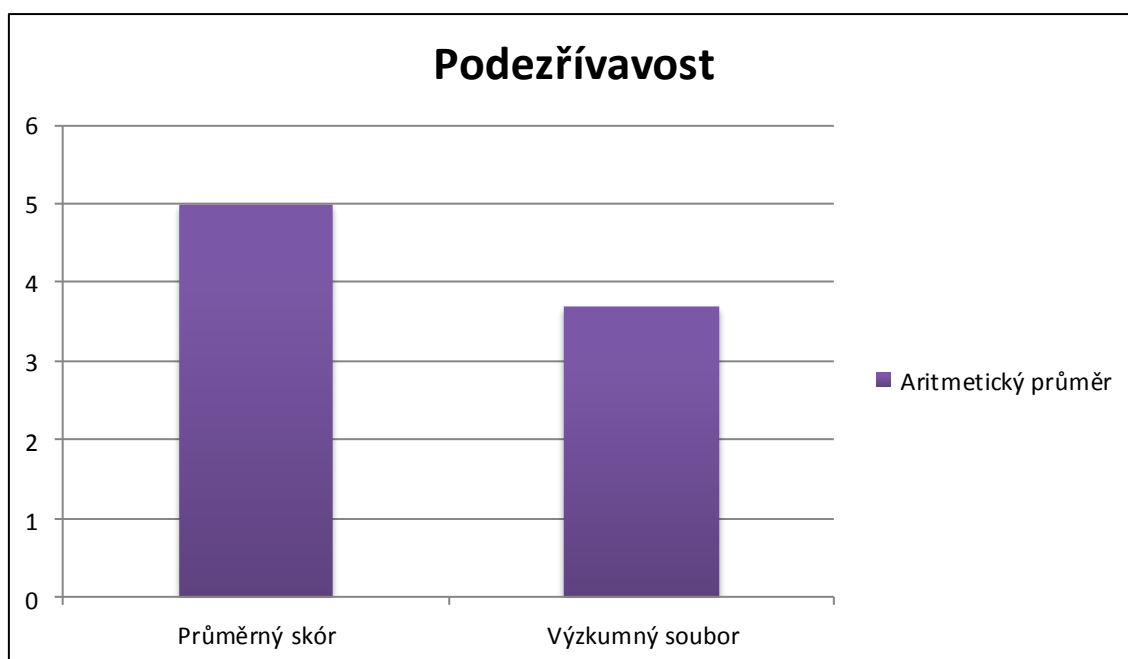
Graf č. 4. Výsledné hodnoty škály negativismu

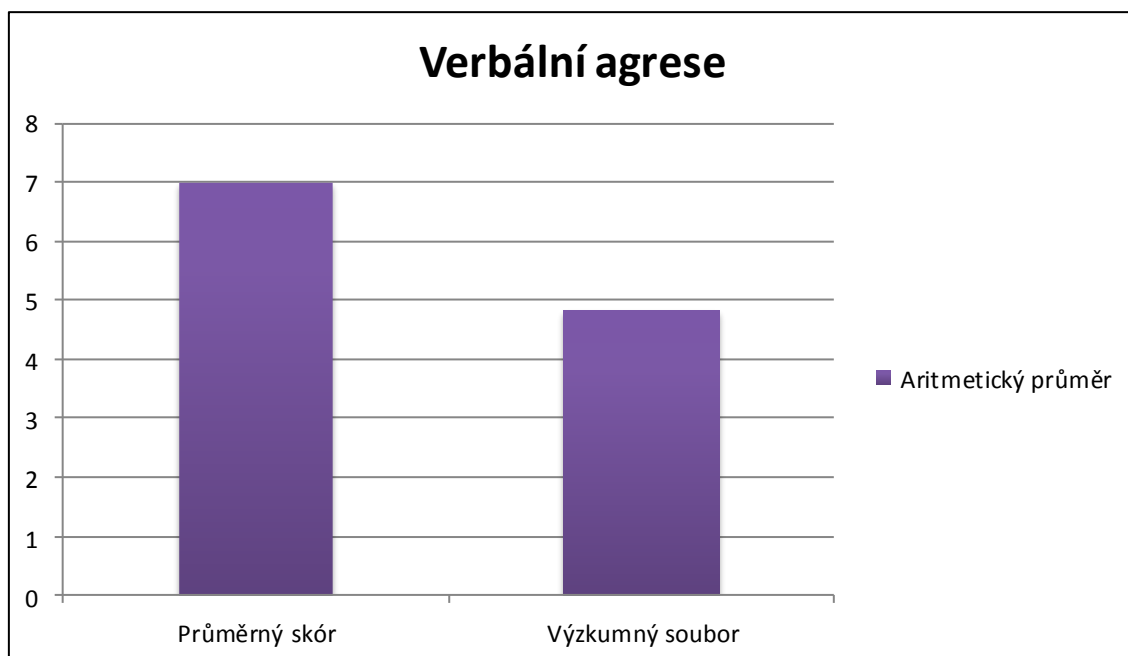
Graf č. 5. Výsledné hodnoty škály resentmentu

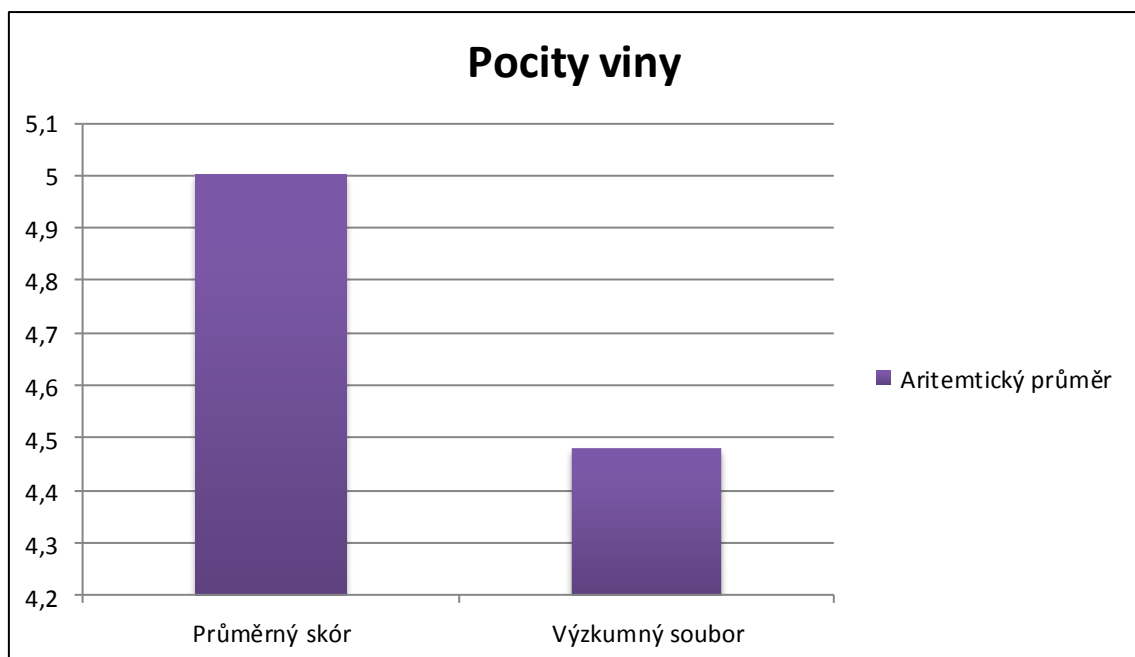
Graf č. 6. Výsledné hodnoty škály podezřívavosti

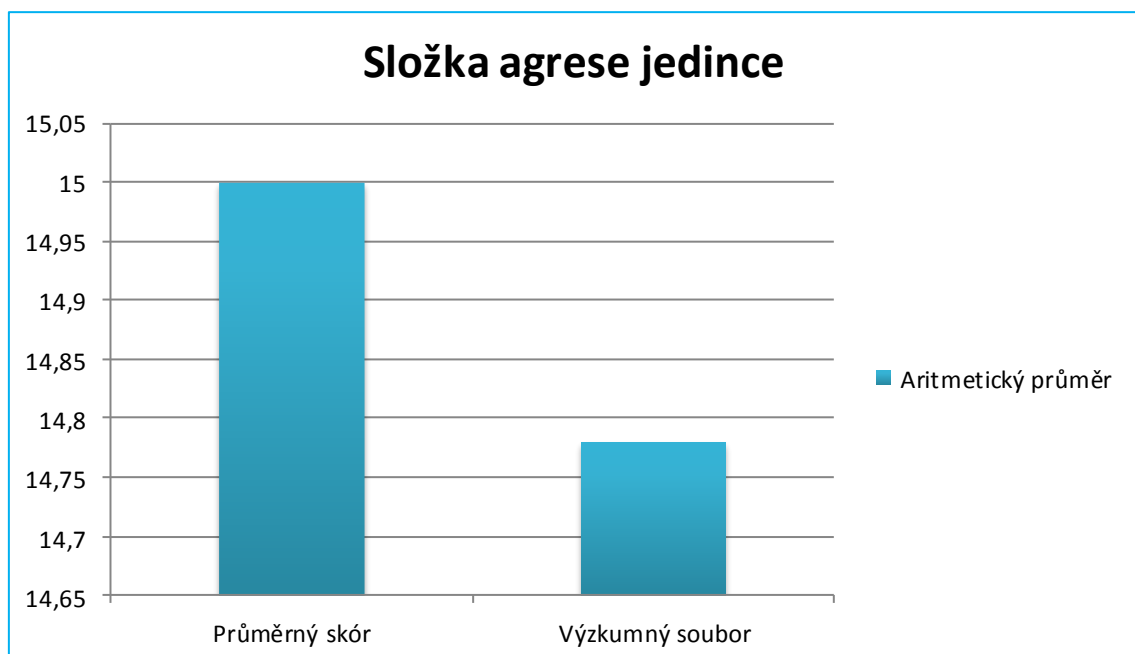
Graf č. 7. Výsledné hodnoty škály verbální agrese

Graf č. 8. Výsledné hodnoty škály pocitů viny

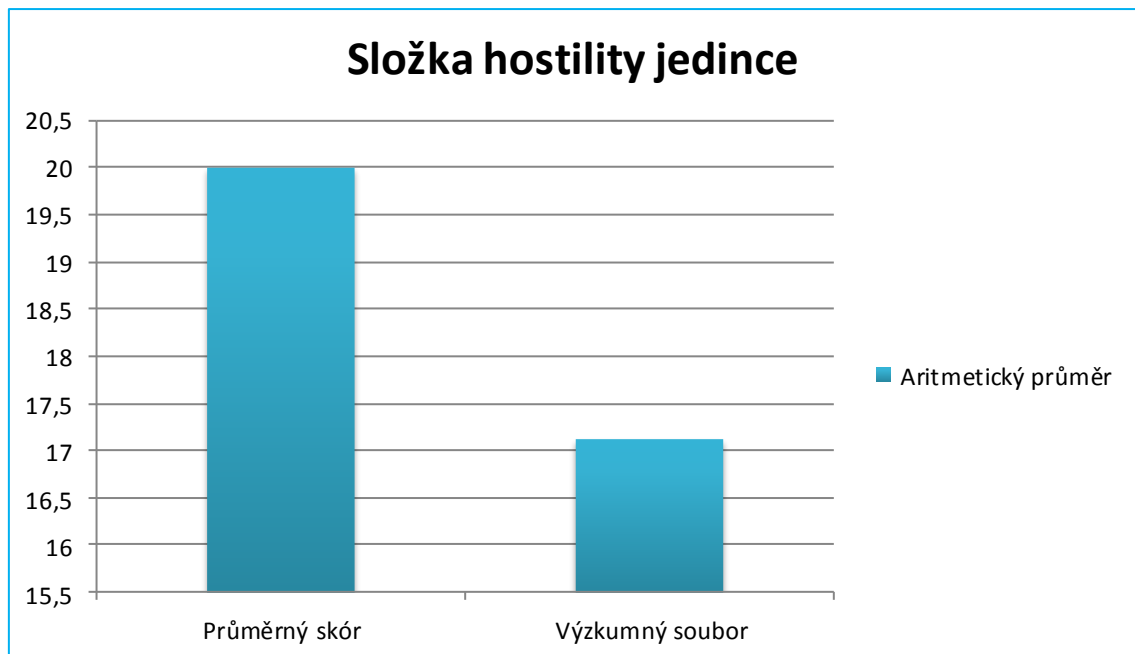

Graf č. 9. Výsledné hodnoty agrese jedince

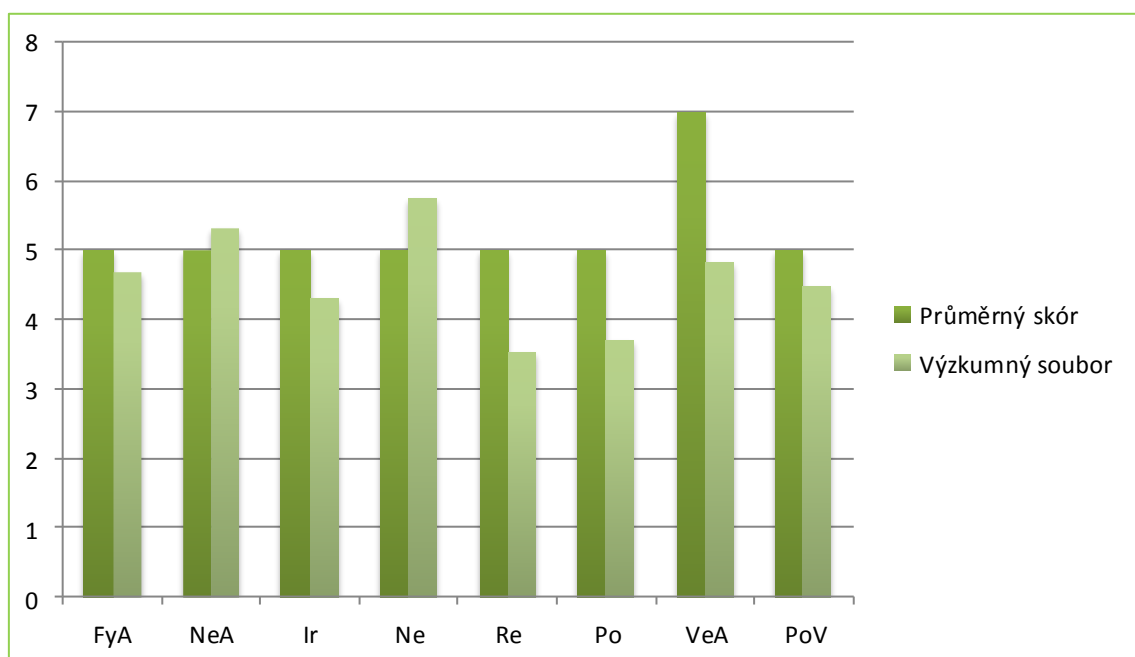

Graf č. 10. Výsledné hodnoty hostility jedince

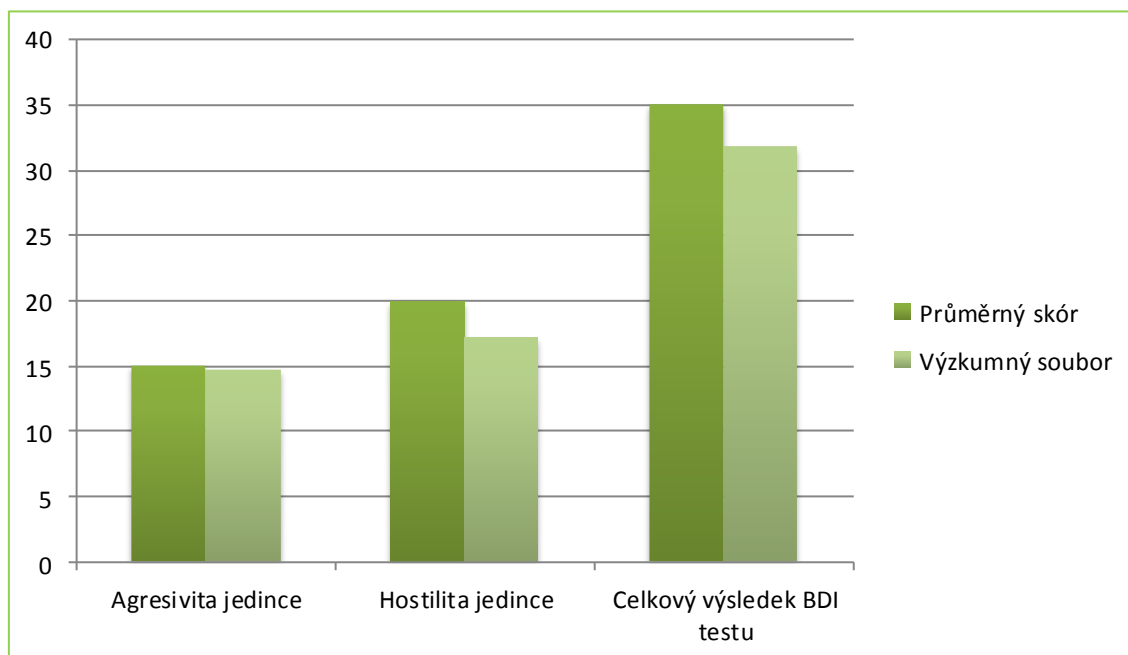

Graf č. 11. Celkové porovnání všech subškál

Vysvětlivky: **FyA** (fyzická agrese), **NeA** (nepřímá agrese), **Ir** (iritabilita), **Ne** (negativismus), **Re** (resentiment), **Po** (podezřivavost), **VeA** (verbální agrese), **PoV** (pocity viny).

Graf č. 12. Celkové porovnání složky agrese jedince, složky hostility jedince a celkového výsledku testu BDI

Příloha č. III - Tabulky

Tabulka č. 1. Výsledky naměřených hodnot v jednotlivých subtestech

	Průměr	Max	Min	<i>s</i>	<i>p</i>
Fyzická a.	4,67	8	1	1,87	-0,98
Nepřímá a.	5,32	8,8	3,3	1,56	1,11
Iritabilita	4,31	8,19	0	1,80	-2,10
Negativismus	5,73	8	0	2,67	1,50
Resentiment	3,53	8,75	0	2,20	-3,68
Podezřívavost	3,7	9	1	2,28	-3,12
Verbální a.	4,83	8,47	0,77	1,65	-7,22
Pocity viny	4,47	9,9	1,1	2,46	-1,17

Vysvětlivky: **Průměr** (aritmetický průměr výsledků), **Max** (maximum z naměřených hodnot), **Min** (minimum z naměřených hodnot), *s* (směrodatná odchylka), *p* (dosažená hladina statistické významnosti).

Tabulka č. 2. Výsledky celkových naměřených hodnot

	Průměr	Max	Min	<i>s</i>	<i>p</i>
Složka agrese	14,78	20,27	7,38	3,041	-0,36
Složka hostility	17,12	31,44	6,23	5,84	-2,70
Celkový výsledek	31,89	51,71	16,7	8,28	-2,055

Vysvětlivky: **Průměr** (aritmetický průměr výsledků), **Max** (maximum z naměřených hodnot), **Min** (minimum z naměřených hodnot), *s* (směrodatná odchylka), *p* (dosažená hladina statistické významnosti).

Příloha č. IV - Buss – Durkee Inventory vzor

Jméno .....

Věk..... Sport.....

Před sebou máte 75 různých tvrzení. Pokud se chováte tak, jak je zde napsáno, zakroužkujte ano, pokud se většinou nebo vždy chováte jinak, zakroužkujte ne. Dlouho nepřemýšlejte, většinou nejlepší je ta odpověď, která Vás napadne jako první. Odpovídejte upřímně a pravdivě.

1. Občas nedokážu zvládnout své nutkání ubližovat ostatním. ANO NE
2. O lidech, které nemám rád rozšiřuji někdy klepy. ANO NE
3. Snadno se rozčílím, ale brzo mě to přejde. ANO NE
4. Nežádá-li mě někdo o něco pěkným způsobem, neudělám to, co po mě chce. ANO NE
5. Zdá se mi, že jsem ochuzován o něco, na co mám nárok. ANO NE
6. Víím, že lidé o mne rádi mluví za mými zády. ANO NE
7. Když nesouhlasím se svými přáteli, dám jim to jasně najevo. ANO NE
8. Když jsem náhodou někdy podváděl, trpěl jsem silnými výčitkami svědomí. ANO NE
9. Nikdy nikoho neuhodím. ANO NE
10. Nikdy se tak nerozzlobím, že bych házel předměty. ANO NE
11. S lidmi mám vždy trpělivost. ANO NE
12. Když se setkávám s nějakým pravidlem, které se mi nelíbí, svádí mě to, abych ho porušil.
ANO NE
13. Zdá se mi, že ostatní mají ve všem větší štěstí než já. ANO NE
14. Dávám si pozor na lidi, kteří se ke mně chovají přátelštěji, než jsem očekával. ANO NE
15. Často zjišťuji, že s lidmi nesouhlasím. ANO NE
16. Někdy mám tak ošklivé myšlenky, že se za ně stydím ANO NE
17. Když mě někdo uhodí, tak se neznám. ANO NE
18. Když jsem navztekaný, třískám dveřmi. ANO NE
19. Bývám mnohem více podrážděný, než si o mne lidé myslí. ANO NE
20. Chová-li se ke mně někdo panovačně, dělám právě opak toho, co chce. ANO NE
21. Když si vzpomenu na to, co všechno jsem prožil, cítím se rozmrzele. ANO NE
22. Je mnoho lidí, kteří mě podle všeho nemají rádi. ANO NE
23. Když semnou lidé nesouhlasí, dostávám se s nimi do sporu. ANO NE
24. Kdo se ulejšvá ve škole nebo na tréninku, toho musí trápit výčitky. ANO NE
25. Urazí-li někdo mne, nebo moji rodinu, říká si o výprask. ANO NE

26. Nikdy nedělám kanadské žertíky.	ANO	NE
27. Pění mi krev, když si ze mě někdo dělá legraci.	ANO	NE
28. Když mě někdo sekýruje, klidně si dám na čas, jen abych mu ukázal.	ANO	NE
29. Skoro každý den se setkávám s někým, kdo je mi protivný.	ANO	NE
30. Zdá se mi, že řada lidí na mě žárlí.	ANO	NE
31. Vyžaduji, aby lidé respektovali má práva.	ANO	NE
32. Skličuje mne, že jsem dělal málo pro své rodiče.	ANO	NE
33. Lidé, kteří člověka ustavičně obtěžují, si koledují o „jednu do nosu“.	ANO	NE
34. Když mám zlost, jsem rozmrzelý.	ANO	NE
35. Když se mnou jedná někdo nespravedlivě, nedám se tím otrávit.	ANO	NE
36. Když se na někoho rozhněvám, přestane pro mne existovat.	ANO	NE
37. Někdy mě šírá žárlivost, třebaže to na sobě nedávám znát.	ANO	NE
38. Někdy mám pocit, že se mi lidé posmívají.	ANO	NE
39. Nemluvím sprostě, ani když mě někdo rozzlobí.	ANO	NE
40. Dělá mi starosti, zda mi bude odpuštěno, čím jsem se kdy provinil.	ANO	NE
41. Málokdy vrátím ránu, dokonce i tehdy, uhoďí mne někdo jako první.	ANO	NE
42. Když není po mém, bývám nevrlý.	ANO	NE
43. Někdy mě lidé obtěžují už jen tím, že jsou kolem mne.	ANO	NE
44. Neznám člověka, kterého bych přímo nenáviděl.	ANO	NE
45. Mým heslem je - nikdy nedůvěřuj cizím lidem.	ANO	NE
46. Když mne někdo obtěžuje, řeknu mu, co si o něm myslím.	ANO	NE
47. Dělán mnohé věci, po kterých mám výčitky svědomí.	ANO	NE
48. Když se rozzuřím, jsem schopen někoho zfackovat.	ANO	NE
49. Od svých 9 let jsem neměl výbuchy zlé nálady.	ANO	NE
50. Často si připadám jako sud prachu, který už – už vybuchne.	ANO	NE
51. Kdybych dal lidem najevo, co cítím, považovali by mě za člověka, se kterým se dá těžko vyjít.	ANO	NE
52. Často mne zajímá, jaký důvod může někdo mít, když pro mne udělá něco dobrého.	ANO	NE
53. Když na mne někdo řve, řvu na něj taky	ANO	NE
54. Nepodaří-li se mi něco, dělám si kvůli tomu výčitky.	ANO	NE
55. Dostávám se občas do rvačky.	ANO	NE
56. Vzpomínám si, že jsem měl takovou zlost, že jsem popadl co bylo po ruce a rozbil jsem to.	ANO	NE
57. Někdy jsem podrážděný a hádám se i pro maličkosti.	ANO	NE

58. Občas mám pocit, že je ke mně osud nespravedlivý.	ANO	NE
59. Myslíval jsem si, že většina lidí mluví pravdu, ale teď vím, že to tak není.	ANO	NE
60. Když se rozzuřím, říkám oškliv věci.	ANO	NE
61. Ukřivdím-li někomu, pronásledují mne výčitky svědomí.	ANO	NE
62. Kdybych se měl uchýlit k fyzickému násilí, abych obhájil svá práva, samozřejmě to udělám.	ANO	NE
63. Někdy projevuji svou zlost boucháním do stolu.	ANO	NE
64. Někdy bývám hrubý k lidem, kteří se mi nelíbí.	ANO	NE
65. Neznám takové nepřátele, kteří by si skutečně přáli ubližovat mi.	ANO	NE
66. Nedokázal bych někoho odkázat do patřičných mezí, i kdyby to potřeboval.	ANO	NE
67. Mám často pocit, že jsem nevedl správný život.	ANO	NE
68. Setkal jsem se s lidmi, kteří mě donutili se bít.	ANO	NE
69. Všední věci, nad nimiž se druzí rozčilují, mne nechávají klidnými.	ANO	NE
70. Obvykle nemám pocit, že by se mě snažili lidé provokovat nebo urážet.	ANO	NE
71. Často pronáším hrozby, které nemíním doopravdy.	ANO	NE
72. Když se hádám, tak se mi stává, že zesílím hlas.	ANO	NE
73. V poslední době jsem nějaký nabručený.	ANO	NE
74. Obyčejně skrývám své špatné mínění o jiných lidech.	ANO	NE
75. Raději nějakou věc uznám, než abych se kvůli ní hádal.	ANO	NE

Příloha č. V - Buss – Durkee Inventory vyplněný

Jméno: V. P.

Věk: 26   **Sport:** Fotbal

Před sebou máte 75 různých tvrzení. Pokud se chováte tak, jak je zde napsáno, zakroužkujte ano, pokud se většinou nebo vždy chováte jinak, zakroužkujte ne. Dlouho nepřemýšlejte, většinou nejlepší je ta odpověď, která Vás napadne jako první. Odpovídejte upřímně a pravdivě.

1. Občas nedokážu zvládnout své nutkání ubližovat ostatním.	ANO	NE
2. O lidech, které nemám rád rozšiřuji někdy klepy.	ANO	NE
3. Snadno se rozčílím, ale brzo mě to přejde.	ANO	NE
4. Nežádá –li mě někdo o něco pěkným způsobem, neudělám to, co po mě chce.	ANO	NE
5. Zdá se mi, že jsem ochuzován o něco, na co mám nárok.	ANO	NE
6. Víím, že lidé o mne rádi mluví za mými zády.	ANO	NE
7. Když nesouhlasím se svými přáteli, dám jim to jasně najevo.	ANO	NE
8. Když jsem náhodou někdy podváděl, trpěl jsem silnými výčitkami svědomí.	ANO	NE
9. Nikdy nikoho neuhodím.	ANO	NE
10. Nikdy se tak nerozzlobím, že bych házel předměty.	ANO	NE
11. S lidmi mám vždy trpělivost.	ANO	NE
12. Když se setkávám s nějakým pravidlem, které se mi nelíbí, svádí mě to, abych ho porušil.	ANO	NE
13. Zdá se mi, že ostatní mají ve všem větší štěstí než já.	ANO	NE
14. Dávám si pozor na lidi, kteří se ke mně chovají přátelštěji, než jsem očekával.	ANO	NE
15. Často zjišťuji, že s lidmi nesouhlasím.	ANO	NE
16. Někdy mám tak ošklivé myšlenky, že se za ně stydím	ANO	NE
17. Když mě někdo uhodí, tak se neznám.	ANO	NE
18. Když jsem navztekaný, třískám dveřmi.	ANO	NE
19. Bývám mnohem více podrážděný, než si o mne lidé myslí.	ANO	NE
20. Chová –li se ke mně někdo panovačně, dělám právě opak toho, co chce.	ANO	NE
21. Když si vzpomenu na to, co všechno jsem prožil, cítím se rozmrzele.	ANO	NE
22. Je mnoho lidí, kteří mě podle všeho nemají rádi.	ANO	NE
23. Když semnou lidé nesouhlasí, dostávám se s nimi do sporu.	ANO	NE

24. Kdo se ulevvá ve škole nebo na tréninku, toho musí trápit výčitky.	ANO	NE
25. Urazí-li někdo mne, nebo moji rodinu, říká si o výprask.	ANO	NE
26. Nikdy nedělám kanadské žertíky.	ANO	NE
27. Pění mi krev, když si ze mě někdo dělá legraci.	ANO	NE
28. Když mě někdo sekýruje, klidně si dám na čas, jen abych mu ukázal.	ANO	NE
29. Skoro každý den se setkávám s někým, kdo je mi protivný.	ANO	NE
30. Zdá se mi, že řada lidí na mě žárlí.	ANO	NE
31. Vyžadují, aby lidé respektovali má práva.	ANO	NE
32. Skličuje mne, že jsem dělal málo pro své rodiče.	ANO	NE
33. Lidé, kteří člověka ustavičně obtěžují, si koledují o „jednu do nosu“.	ANO	NE
34. Když mám zlost, jsem rozmrzelý.	ANO	NE
35. Když se mnou jedná někdo nespravedlivě, nedám se tím otrávit.	ANO	NE
36. Když se na někoho rozhněvám, přestane pro mne existovat.	ANO	NE
37. Někdy mě sžírá žárlivost, třebaže to na sobě nedávám znát.	ANO	NE
38. Někdy mám pocit, že se mi lidé posmívají.	ANO	NE
39. Nemluvím sprostě, ani když mě někdo rozzlobí.	ANO	NE
40. Dělá mi starosti, zda mi bude odpuštěno, čím jsem se kdy provinil.	ANO	NE
41. Málokdy vracím ránu, dokonce i tehdy, uhodí mne někdo jako první.	ANO	NE
42. Když není po mém, bývám nevrlý.	ANO	NE
43. Někdy mě lidé obtěžují už jen tím, že jsou kolem mne.	ANO	NE
44. Neznám člověka, kterého bych přímo nenáviděl.	ANO	NE
45. Mým heslem je - nikdy nedůvěřuj cizím lidem.	ANO	NE
46. Když mne někdo obtěžuje, řeknu mu, co si o něm myslím.	ANO	NE
47. Dělán mnohé věci, po kterých mám výčitky svědomí.	ANO	NE
48. Když se rozzuřím, jsem schopen někoho zfackovat.	ANO	NE
49. Od svých 9 let jsem neměl výbuchy zlé nálady.	ANO	NE
50. Často si připadám jako sud prachu, který už – už vybuchne.	ANO	NE
51. Kdybych dal lidem najevo, co cítím, považovali by mě za člověka, se kterým se dá těžko vyjít.	ANO	NE
52. Často mne zajímá, jaký důvod může někdo mít, když pro mne udělá něco dobrého.	ANO	NE
53. Když na mne někdo řve, řvu na něj taky	ANO	NE
54. Nepodaří-li se mi něco, dělám si kvůli tomu výčitky.	ANO	NE
55. Dostávám se občas do rvačky.	ANO	NE
56. Vzpomínám si, že jsem měl takovou zlost, že jsem popadl co bylo		

po ruce a rozbil jsem to.	ANO	NE
57. Někdy jsem podrážděný a hádám se i pro maličkosti.	ANO	NE
58. Občas mám pocit, že je ke mně osud nespravedlivý.	ANO	NE
59. Myslíval jsem si, že většina lidí mluví pravdu, ale teď vím, že to tak není.	ANO	NE
60. Když se rozzuřím, říkám oškliv věci.	ANO	NE
61. Ukřivdím-li někomu, pronásledují mne výčitky svědomí.	ANO	NE
62. Kdybych se měl uchýlit k fyzickému násilí, abych obhájil svá práva, samořejmě to udělám.	ANO	NE
63. Někdy projevuji svou zlost boucháním do stolu.	ANO	NE
64. Někdy bývám hrubý k lidem, kteří se mi nelíbí.	ANO	NE
65. Neznám takové nepřátele, kteří by si skutečně přáli ubližovat mi.	ANO	NE
66. Nedokázal bych někoho odkázat do patřičných mezí, i kdyby to potřeboval.	ANO	NE
67. Mám často pocit, že jsem nevedl správný život.	ANO	NE
68. Setkal jsem se s lidmi, kteří mě donutili se bít.	ANO	NE
69. Všední věci, nad nimiž se druzí rozčilují, mne nechávají klidnými.	ANO	NE
70. Obvykle nemám pocit, že by se mě snažili lidé provokovat nebo urážet.	ANO	NE
71. Často pronáším hrozby, které nemíním doopravdy.	ANO	NE
72. Když se hádám, tak se mi stává, že zesílím hlas.	ANO	NE
73. V poslední době jsem nějaký nabručený.	ANO	NE
74. Obyčejně skrývám své špatné mínění o jiných lidech.	ANO	NE
75. Raději nějakou věc uznám, než abych se kvůli ní hádal.	ANO	NE

Příloha č. VI – Připravené otázky rozhovoru s respondenty

- 1) Mohl bys popsat, jaký význam přisuzuješ agresi ve sportu?**
- 2) Je agresivní chování při zápase pro tebe důležité?**
- 3) Co si myslíš, když jsou agresivní tvoji spoluhráči?**
- 4) Kdy se stane, že se ti agrese vymkne kontrole?**

Příloha č. VII – Rozhovor s respondentem

P. M.

1. Mohl bys popsat, jaký význam přisuzuješ agresii ve sportu?

Tak rozhodně jsem pro zdravou agresi. Taková ta, kterou povolují pravidla, nic záludného nebo zákeřného. Občas se tam taky dostanu. Přisuzuji význam té zdravé agresii. To je potřeba, do osobního souboje, jdu razantněji než normálně. Tak to je určitě důležitější. Je to zdravá a ideální agrese. Nedávat to najevo soupeři, oprostít se a dělat to, co pravidla dovolí. Nedávat najevo, že se bojíš do toho jít. Nedávat najevo, že se ti do toho nechce, ale jít si za tím razantně.

2. Je agresivní chování při zápase pro tebe důležité?

Snažím se jít na to hřiště s tím, že už agresivní a trochu nabuzený budu. Samozřejmě to nejvíce ovlivňuje vývoj toho zápasu, ale už na začátku se tak snažím se na to připravit.

3. Co si myslíš, když jsou agresivní tvoji spoluhráči?

Když už se tohle stane, tak to prostě k tomu taky patří. Většinou ta hra už potom není o fotbale, ale prostě jde jen o ty souboje. Často se to stává a záleží s kým. V Hanspaulce často. Při menším hřišti je víc soubojů a víc šancí se s tím protihráčem se střetnout. Pokud se ke mně protihráč chová taky nějak tak, tak je to jasný a jdu do toho taky a chovám se tak jako on.

4. Kdy se stane, že se ti agrese vymkne kontrole?

Většinou, když je to „vyhecovaný“ zápas a ty jsi na tom hřišti, tak nepřemýšlíš úplně normálně. V tu chvíli zápasu mám černo před očima a někdy to překročím a jdu za hranici. Občas nadávám, občas udělám i ošklivý zákrok. Ne že bych chtěl někoho zranit, ale spíš slovně hodně „poštujuchu“. Občas i dost vyhrožuju.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autorky: Markéta Jančovičová

Studijní program: Psychologie

Studijní obor: Psychologie

Název práce: Pojetí agresivity u hráčů malého fotbalu

Počet stran (bez příloh): 49

Celkový počet stran příloh: 20

Počet titulů české literatury a pramenů: 21

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 9

Počet internetových odkazů: 4

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Rok dokončení práce: 2017

**Posudek vedoucího bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Markéta Jančovičová
Obor studia: Psychologie
Název práce: Pojetí agresivity u hráčů malého fotbalu
Vedoucí * práce: doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 49
Počet stránek příloh: 20
Počet titulů v seznamu literatury: 30+4

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

		2		
--	--	---	--	--

Oborová přiléhavost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	1			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	1			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

	1			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	1			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

	1			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	1			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Návaznost kapitol a subkapitol

	1			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	1			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

		2		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Je agrese v kolektivních sportech typu malý fotbal nutnou složkou?
Na co kladou důraz hráči tohoto sportu?
Kde vidí hranice vlastní agresivity?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Autorka předložila k posouzení bakalářskou práci na téma agresivity. Orientovala se na pojetí hráčů malého fotbalu, protože je důvěrně zná, rozumí jejich prostředí i návykům, agresivitě i jejím formám. První část práce je věnována výkladům agrese a agresivity (soustředila se na instinktivistickou, frustrační, teorii naučené agrese a na integrační teorii). Následující kapitola je věnována agresi a násilí ve sportu. V empirické části autorka použila standardizovaný dotazník a metodu řízeného rozhovoru. (Obojí je uvedeno včetně vyhodnocení v bohatých přílohách práce.)
Práci lze vytknout, že tabulky uvedené v přílohách by si zasloužily místy lepší či přehlednější popisy. Na druhou stranu jsou v přílohách pečlivě zpracované tabulky výsledků jednotlivých položek testu B-D-I.
U práce lze ocenit důvěrnou znalost a dobrý vhled do zkoumané problematiky podpořený vhodně voleným šetřením. Práce je pečlivě a čtivě sepsána, bez chyb a překlepů. Předložený text splňuje požadavky kladené na bakalářské práce a lze jej předložit k obhajobě.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: výborně

Datum, podpis: 22.5.2017

doc. PhDr. Jaroslav Kořan

**Posudek oponenta bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Markéta Jančovičová
 Obor studia: Psychologie
 Název práce: Pojetí agresivity u hráčů malého fotbalu
 Oponent práce: Mgr. Lucie Vacková Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 49
 Počet stránek příloh: 20
 Počet titulů v seznamu literatury: 30

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Oborová přílehavost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	x			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	x			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

	x			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

x				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

	x			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	x			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	x			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	X			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

		X		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

- 1) Vysvětlíte pojem hostilita.
- 2) Charakterizujte principy sociálně kognitivní teorie agrese A. Bandury.
- 3) Jakou podobu by mohla mít Vaše diskuse v BP?

Celkové zhodnocení (klady a nedostatky):

Autorka bakalářské práce zaměřila pozornost na téma agrese u hráčů malého fotbalu. V teoretické části BP autorka nejprve definuje klíčové pojmy z oblasti agresivních projevů chování člověka, dále pak představuje vybrané teorie vzniku agrese – instinktivistickou, frustrační, integrační včetně teorie sociálního učení. V následujícím kroku autorka vymezuje typy agresivního chování ve sportu. V praktické části BP pak představuje kvalitativní výzkumnou studii, jejímž cílem bylo zjistit, jaký mají účastníci vztah k agresivnímu chování v průběhu utkání malého fotbalu.

Klady a nedostatky BP:

BP je po stránce gramatické, obsahové i formální velmi pěkně zpracována. Zvolené téma je aktuální a souvisí se studovaným oborem. Oceňuji autorčino zaujetí danou problematikou, které se odráží v celkové podobě textu.

Kritickou připomínku mám ke skutečnosti, že autorka opomněla do BP zařadit diskusi.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: výborně - velmi dobře dle výsledku obhajoby

Datum, podpis: 21/5 2017

Mgr. Lucie Vacková Ph.D.